

AUREL BARANGA

Viața unei femei

piesă în două părți

www.cimec.ro

Personajele

(în ordinea intrării
în scenă)

Femeia

Autorul dramatic

Primul iubit

Primul bărbat

Primul judecător de instrucție

Primul avocat

Ultimul îndrăgostit

Partea I

O vilă elegantă, undeva la munte, în amurg, în preajma Anului Nou. Ca într-o stampă mediocră, afară ninge festiv; în holul de jos al casei, în cămin, arde un foc, idilic, de bușteni. O scară de nuc afumat duce la odăile de dormit. Un aparat de radio, clasic, cu lămpi, transmite încet, discret, „Marca“ de Debussy. Într-un fotoliu, în fața căminului, Femeia. Are cincizeci de ani și e de o mare frumusețe, ușor obosită. A intrat, venind din vestibul, Autorul dramatic, un bărbat fără vîrstă, fiindcă, în afara unui farmec nemărginit, înfățișează o tinerețe incurabilă.

FEMEIA (*entuziasm sincer, exploziv*): Iubitele! Ce bine îmi pare că te văd! Știam c-o să vii!

AUTORUL: Dar ce s-a întîmplat? Am primit telegrama ta și m-am speriat. Telegramele au fost inventate ca să aducă la cunoștință veștile nenorocite, cu o clipă mai devreme. (*Scurtă privire în jur.*) Dar ce ți e cu vila asta? A ta?

FEMEIA: Nici pomeneală! Mă vezi pe mine căpătuită? Pusă la dispoziție, de un prieten, pentru cîteva zile. Am nevoie de cadru. De decor. Tu, ca autor dramatic, o să mă înțelegi. Am scris o piesă de teatru.

AUTORUL: Știam că telegramele anunță calamități. (*Sincer surprins.*) Ai scris o piesă? Tu?

FEMEIA: Și ce te miri? Nu scrie toată lumea? Cu ce sînt eu mai rea decît alții? O piesă autobiografică. Viața mea. Am nevoie de sfaturile, de pricepera ta. Sper să nu mi-o refuzi...

AUTORUL: Cine îți rezistă?

FEMEIA: Perfect! Vreau să fac lectura piesei. Și-atunci, m-am gîndit s-o citesc în fața eroilor mei. Nu te speria, nu sînt mulți. Cinci bărbați.

AUTORUL: Bărbații tăi?

FEMEIA: Într-un fel.

AUTORUL: Personajele piesei?

FEMEIA : Exact !

AUTORUL : O clipă, să mă dumiresc : deci, eroii vieții tale sînt descriși în piesa...

FEMEIA : Exact !

AUTORUL : ...Și i-ai convocat aici... Ei știu despre ce e vorba ?

FEMEIA : Le-am trimis o scrisoare-tip.

AUTORUL : Și ce aștepti de la ei ?

FEMEIA : Piesa este o relatare fidelă a unor date de viață. N-am făcut apel la imaginație. De altfel, spre deosebire de ce crede lumea despre mine, n-am nici un fel de fantezie. Am descris faptele, așa cum s-au petrecut. S-ar putea, totuși, să se fi strecurat vreo eroare. Nu mi-aș ierta-o ! I-am convocat să asculte, să reflecteze, să-și dea părerea, eventual și consimțămîntul. Fiindcă piesa divulgă nume precise.

AUTORUL : Cum asta ? Dai în vileag numele unor oameni care...

FEMEIA : Evident ! Dacă au făcut anumite fapte, dacă poartă unele vini, dacă și-au luat răspunderi, determinînd destine, în viață, de ce să n-o facă și în piesă ?

AUTORUL : Iubita mea, am înțeles. Piesa ta nu e o piesă : e un șantaj. Întreb din nou : ei știu despre ce e vorba ?

FEMEIA (întinzîndu-i un pahar) : Bea ! Fără îndoială că știu.

AUTORUL : Atunci e limpede : n-o să vină nici unul ! (S-a deschis ușa și a intrat Primul iubit. E un bărbat de cincizeci de ani, una din acele figuri pe care nu le ții minte niciodată, fiindcă poate fi confundată cu oricare alta, în poșida faptului că prezintă o chelie marșială și un tic insistent al băbicii, ce caută să elibereze gîtlejul de un guler prea strîmt.)

FEMEIA : Iubitule ! Ce bine îmi pare că te văd ! Știam c-o să vii ! Șezi, ia loc, nu fac prezentările, ar însemna să mă repet. Îi aștept și pe ceilalți, bea ! (Autorului dramatic.) Primul meu iubit ! Nu te mira, așa a arătat și-acum treizeci de ani. Tăcut, timid, îngrijorat... Ce vrei să spui ? Nu sînt treizeci de ani ?

PRIMUL IUBIT : ...Și șase...

FEMEIA : Se poate. (Autorului dramatic.) Vezi că intervin erori ? N-am avut niciodată memoria cifrelor, nu sînt în stare să țin minte un număr de telefon, nici data nașterii mele n-o știu exact. (S-a deschis ușa.) Intră, iubitul ! Ce bine îmi pare că te văd ! Știam c-o să vii. (Celorlalți.) Primul meu bărbat ! Șezi, ia loc, bea ! (Autorului dramatic.) E formidabil cum intră : exact ca în piesa mea ! Întîi Primul iubit, apoi Primul bărbat !

AUTORUL : Ai respectat cronologia și logica vieții.

FEMEIA : Clar ! (Primului ei bărbat — cincizeci de ani marcați, trăiți intens, față

„lucrată“, dominată de-un control nervos, sever.) Așază-te lângă cămin — cum ai venit ? — se circulă greu, știu, șezi ! Ceilalți vor veni, probabil, împreună, fiindcă sosesec cu același tren. (Se deschide ușa și intră Judecătorul de instrucție.) Iubitule ! (Avocatului.) Ce bine îmi pare că te văd ! (Și Ultimului îndrăgostit.) Știam c-o să vii. (În timp ce toarnă și oferă paharele.) Nu mai fac prezentările, fiindcă voi cinci vă cunoașteți. ...Singurul personaj nou e el : un prieten, autor dramatic, poet, critic de teatru, scenarist, un geniu. (După o clipă de reflecție, Autorului dramatic.) Și totuși, îmi dau seama, am greșit ! În piesă. N-am mai făcut prezentările. Sînt necesare. Dacă cei cinci se cunosc între ei, în schimb, tu nu știi pe cine ai în față. Și-atunci : Primul iubit, Primul bărbat, Judecătorul de instrucție — primul meu anchetator —, Primul avocat și Ultimul îndrăgostit. (Învăluindu-i pe toți cu o privire plină de tandrețe.) Iubiților ! Ce bine îmi pare că vă văd ! Știam c-o să veniți ! Beți ! În sănătatea voastră, pentru Anul Nou care bate la ușă, și, dacă sînteți de acord, pentru succesul piesei mele !

PRIMUL BĂRBAT (e în figura lui, de om de cincizeci de ani, și în glasul lui, de rezonanțe supravegheate, o liniște didactică) : Dacă îmi dai voie, despre ce piesă e vorba, fiindcă, din scrisoarea ta, n-am prea înțeles.

FEMEIA : Ai înțeles foarte bine, altfel n-ai fi venit.

PRIMUL BĂRBAT : Am venit, fiindcă m-ai chemat.

FEMEIA : Ai venit, fiindcă ți-ai dat seama că nu poți să lipsești.

PRIMUL IUBIT : Eu mi-am lăsat toate treburile... Și-acum, la fine, la închidere de an...

FEMEIA (Primului iubit) : Și tu la fel. Ca și ceilalți. V-ați dat seama că e necesar, că trebuie să veniți, că nimeni nu poate să lipsească.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE (cincizeci și cinci de ani menajați, personajul poate fi ușor confundat cu un venerabil prelat) : Draga mea, nu te supăra, dar ai un ton ostentativ, de anchetă și, în condițiile astea...

FEMEIA : Iubitule, ai fost judecător de instrucție, primul meu anchetator, dă-mi voie să fi învățat și eu ceva de la tine.

AVOCATUL (șazeци de ani, profil de efiegie romană, păr argintiu, elegantă, vestimentară și de gesturi, exemplară) : Din cîte îmi dau seama — poate că greșesc, și dacă greșesc mă veți corecta —, dar încep să am sentimentul că, aici, nu e vorba de lectura unei piese... Or, eu, ca avocat...

FEMEIA (*explicând celorlalți*): Primul meu avocat, primul meu apărător...

AVOCATUL: ...Iertați-mă, dar nu văd... Fac eforturi să văd... Dar vă repet, în deplină conștiință, nu văd ce caut în toată afacerea asta... Eu, o mărturisesc, spre rușinea mea, n-am avut niciodată o vocație literară. Nu mi-au îngăduit-o preocupările profesionale. Asta, dacă este, într-adevăr, vorba de o operă de artă... Iar dacă nu e vorba de o dramă, sau de o comedie — fiindcă, din scrisoare, nu rezultă explicit — în acest caz...

FEMEIA: Iubitul, îmi pare bine că te aud, știam c-o să vii, ceea ce mă miră e că nu înțelegi. Dar ai jucat în comedia, sau în drama asta, cum spui tu, un rol principal...

AVOCATUL: Sint flatat, dar și îndreptățit să te întreb: eu?

FEMEIA: Evident. (*Autorului dramatic.*) Știi ce greu mi-a fost să-l descriu? Mi-era prezent în memorie și, totuși, îmi scăpa printre degete. De altminteri, nici acum nu sint sigură că l-am prins perfect.

AVOCATUL: Pentru că nu mă cunoști.

FEMEIA: Sau pentru că te cunosc prea bine.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Sint douăzeci și cinci de ani de când nu ne-am mai văzut...

FEMEIA: Vezi cum te trădezi? N-ai uitat nimic. Sint douăzeci și cinci de ani. Exact, douăzeci și cinci de ani! Și, ca în piesele proaste, pline de coincidențe aranjate, era în ziua de 27 decembrie și ningea ca acum... Eram căsătorită de cîteva luni. (*Primului ei bărbat.*) În ce lună ne-am căsătorit?

PRIMUL BĂRBAT: În aprilie.

FEMEIA: Eu voiam să amin, aprilie nu mi-a purtat niciodată noroc. Mi-ai spus: „prostii, superstiții, prejudecăți, tu, în general, ești plină de prejudecăți”. Mă tratai cu un evident sentiment de superioritate, pe care eu îl acceptam, fiindcă îmi convenea: mă simțeam ocrotită. Toată viața am simțit nevoia de ocrotire. Și tu — e meritul tău — mi-ai dat liniștea, siguranța asta, pentru care îți sint recunoscătoare.

PRIMUL BĂRBAT: Îți mulțumesc, e pentru prima oară că mi-o mărturisești...

FEMEIA: Fiindcă n-am avut ocazia s-o fac. Să trecem, însă, peste amănunte, se întunecă și lectura piesei o să dureze mult...

AUTORUL: Cite pagini are?

FEMEIA: Patru sute.

AUTORUL (*în panică*): Cit?

FEMEIA: Patru sute zece pagini. E mult?

AUTORUL: Nu. O să aibă de unde să taie.

FEMEIA: Cine?

AUTORUL: Toată lumea. Fiindcă asta e drama dramaturgiei: scrie unul și taie toți. Aștept momentul cînd o să scrie toți și o să taie unul.

FEMEIA: Era în ziua de 27 decembrie, și e singura zi pe care n-o s-o uit piua la moarte. Am umblat mult prin oraș — ți-aduci aminte? Din leafa ta de inginer începător și din prima mea de secretară conștiincioasă, ne-am făcut cîteva cadouri meschine, dar care, nouă, ne dădeau o imensă voluptate și o imensă fericire. Ți-am luat ție un pulovăr îngrozitor, de bumbac, în carouri, mi-ai cumpărat mie o pereche de mănuși și o poșetă de plastic, pe care o purtam, triumfal, agățată de umăr, peste lodenul meu uzat.

PRIMUL BĂRBAT: Dramatizezi.

FEMEIA: Deloc. Ne-am întors acasă tîrziu, uzi, degerați, dar beți de o bucurie fără margini. Era, repet, în ziua de 27 decembrie 1950, sint de atunci douăzeci și cinci de ani. Ca douăzeci și cinci de secole, și ca douăzeci și cinci de milenii. Ne-am încălzit la o lampă de petrol, care fumea, și ne-am iubit cu o frenezie, cu o panică pe care, de atunci, n-am mai trăit-o niciodată. (*Ultimului îndrăgostit.*) Da, dragul meu, îmi pare rău că sint obligată să te dezamăgesc. Ești ultimul venit în viața mea, asta nu-mi dă dreptul să te și mint...

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT (*cincizeci de ani mistuiți în mizantropie. Figură de contabil, amenințat de o iminentă concediere*): Nu mă interesează...

FEMEIA: Ba te interesează.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Ți-am spus că nu. Și te rog să încetezi.

FEMEIA: De ce? Sintem în familie. N-avem secrete. Ești ultima mea dragoste, durează de aproape zece ani și, spre cinstea sau rușinea ta, știu că te interesează. Altfel, nu mi-ai fi torturat nopți întregi, silindu-mă să-mi povestesc viața, „în cele mai mici detalii”, cum spuneai tu.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT: Fiindcă voiam să ne cunoaștem.

FEMEIA: Tocmai. Să ne cunoaștem. (*Primului ei bărbat.*) Deci, ne-am iubit cu o patimă pe care, de atunci, n-am mai trăit-o niciodată. (*Autorului dramatic.*) Fraza asta e o replică din piesă. Bună, nu?

AUTORUL: Excelentă! Parcă ar fi de mine.

FEMEIA: Era ora unsprezece noaptea. M-ai sărutat și, spre mirarea mea, ai început să te îmbraci. „Unde pleci la ora asta?” te-am întregat. „Am treabă, o să-ți explic cînd o să mă întorc”. „Lipsești mult? Știi că mi-e urît fără tine...” „O jumătate de oră...” N-ai ve-

nit toată noaptea, și nici a doua zi, și nici a treia zi, nici de Anul Nou, nici a doua zi de Anul Nou... Umblam disperată prin oraș, pe la toți cunoscuții, pe la toți prietenii, întrebam pe toată lumea, colindam spitalele, morga, mi se părea că toată lumea știe, că mi se ascunde o veste îngrozitoare, intram în casă pentru câteva secunde, îmi puneam pe mine, din nou, lodenul ud learcă și, cu picioarele degerate, năucă, plecam pe străzi, în speranța c-o să te întilnesc, c-o să-mi dai o explicație, aș fi acceptat orice: o beție, o femeie, o aventură, cea mai absurdă, cea mai umilitoare pentru mine, numai să știu că există, că trăiești, și că te mai poți întoarce la mine. După încă două zile, în timp ce lipseam de acasă — mi-a comunicat proprietăreasa la întoarcere —, a avut loc o descindere, o percheziție, și am aflat și motivul dispariției tale: arestat, pentru tentativă de fugă din țară, prins la frontieră în posesia unui pașaport fals. „Nu se poate“ — mi-am spus —, „e o greșală, o confuzie, o eroare, pe omul ăsta îl cunosc, îl iubesc, ne-am legat pentru toată viața, nu e cu puțință...“ Dar în clipa în care am văzut camera noastră devastată, cu toate lucrurile răsturnate în mijlocul odăii, cu patul nostru desfăcut, cu somiera sprijinită de perete, cu plapuma desfățată și pulovărul tău, de bumbac, cumpărat de mine, azvirlit pe jos, pătat de o sticlă de gaz răsturnată, în clipa aia am înțeles că la mijloc e o dramă adîncă, și că o mare primejdie mă pîndește. Și, în clipa aia de spaimă, singurul om care mi-a venit în minte, singurul om care mi-a apărut ca un sprijin, ca o posibilitate de salvare din catastrofa în care mă aflam, ai fost tu, primul meu iubit, prima mea dragoste, de copilărie, de adolescență și de fericire, tu care mi-ai rămas credincios și cînd ți-am comunicat că mă mărit cu el, și care, la ultima noastră întrevvedere, mi-ai spus, cu lacrimi în ochi, sufocat de emoție, alb de deznădejde: „te iubesc și-o să te iubesc pînă în ultima clipă a vieții mele...“

PRIMUL IUBIT : Și n-am mințit.

FEMEIA : Tocmai. Mă iubești, probabil, și acum... Iubitule, ce bine îmi pare că te văd și că mă ascuți, așa cum ascuți tu întotdeauna, timid și puțin îngrijorat. Așa m-ai ascultat și cînd am venit la tine, înnebunită, hăituită, nedormită de o săptămînă, nemîncată de o săptămînă, la capătul puterilor, sleită, sfîrșită, o zdreanță.

PRIMUL IUBIT : Exagerezi...

AVOCATUL : Și, oricum, spectacolul devine penibil, insuportabil.

FEMEIA : Asta nu e nimic. Să ascultați piesa!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Draga mea, am venit, m-am lămurit, știu despre ce este vorba, toată povestea nu mă privește, îmi pare rău că m-am deplasat, dă-mi voie să mă retrag...

FEMEIA : Mă rog, dar faci foarte rău. Fiindcă sînt abia la început. La el acasă. Rolul tău, scumpul meu anchetator, abia vine. Și mă îndoiesc c-o să-ți convină să-ți auzi numele rostit pe scenă în legătură cu o serie de fapte, pe care — știu și eu? — mă întreb cum o să le suportți. Dar, dacă n-ai răbdare, sînt gata să sar peste toate întîmplările de pînă la tine, și să-ți citesc doar scenele care te privesc. (*Autorului dramatic.*) Ce părere ai?

AUTORUL : Exclus! O piesă e o armonie, o catedrală... Am ajuns să confundăm o piesă de teatru cu o conopidă? Peste cadavrul meu!

FEMEIA (*Judecătorului de instrucție*): Vezi? Așa că e mult mai bine să aștepti și, dacă ai impresia că am relatat unele episoade denaturate, sînt gata să modific. (*Alb, simplu, cotidian.*) Mă gîndesc, în special, la scena violului.

AUTORUL (*electrocutat*): Viol? Ce viol? Există și un viol?

FEMEIA (*elementar, informativ*): Sigur. M-a violat în timpul anchetei, în cabinetul lui.

AUTORUL : Sări tot și citește scena! Mai ales că, în spectacol, n-are nici o șansă să treacă! Cum, dragă, viol, viol?

FEMEIA : Pe covor, în fața biroului, cu ușile deschise...

AUTORUL : Cu ușile deschise? Teribilă lovitură de teatru... Nu-mi vine să cred...

FEMEIA (*arătînd spre Ultimul îndrăgostit*): Întreabă-l și pe el.

AUTORUL : A fost de față?

FEMEIA : Nu, dar m-a pus să-i povestesc scena de o mie de ori.

ULTIMUL ÎNDRĂGOSTIT : Nu e adevărat! Faci din mine un tip patologic, detracat și masochist!

FEMEIA : Nu m-ai torturat nopți întregi, cu gelozia ta absurdă pe trecutul meu, nu mi-ai inventat iubiri pe care nu i-am avut, nu mi-ai scormonit sertarele, sperînd să descoperi o scrisoare, și n-ai făcut o dramă din faptul că, într-un cinematograf, m-a salutat un bărbat, un om, pe care nu-l mai văzusem din copilărie? Nu te scuza, te înțeleg și te iert. Fiindcă m-ai iubit. Fiindcă mă iubești și acum... Nefericirea face că iubirea ta e tristă, dureasă și chinuitoare. Cînd s-ar cuveni să fie luminoasă, împlinită și plină de frumusețe... Nefericirea este că nenumărate iubiri sînt, ca spectacol, urite și plictisitoare... Un jug, o mizerie, o osîndă. Dacă judecata de apoi ar

exista cu adevărat, în fața instanței supreme ar trebui să se prezinte ficcare bărbat cu femeia lui. Să dea socoteală ficcare pentru ce a făcut, sau n-a făcut, celuilalt... Dar să mă întore la tine, prima mea iubire...

PRIMUL IUBIT : De acord, dar mai repede. Și tu că mi-am lăsat toate treburile și că e încheiere...

FEMEIA : „...Fîne de an“, cum o să uit ? Pe tine să te uit ? Ne cunoaștem din copilărie, ai fost pajul meu devotat, mîndru să-uu porți ghiozdanul... În liceu, cînd au început să-mi facă curte și alți băieți, timid, tăcut și îngrijorat, ai suferit ca un martir, cu o răbdare de mucenic, știînd că, într-o zi, mai devreme sau mai tîrziu, tot o să mă întore la tine. Mi-era milă de suferința ta, iubitele — dar ce puteam face ? —, nu te-am iubit niciodată. Poate că sint rea și ingrătă, nerecunoștoare și lipsită de sensibilitate, dar iubirea ta mi s-a părut încăpătînire, și răbdarea ta îngerească, o lipsă gravă de demnitate. Te-am urmărit și în timpul studiilor tale — cînd ne vedeam mai rar —, aveai o perseverență, iartă-mă, de catîr, învățai toate cu aceeași aplicație, fără o vocație specială, ce mai încoace, încolo, erai...

AUTORUL : ...Un timpit ! (*Primului iubit.*) Vă rog să mă iertați, vorbeam de eroul din piesă, nu de dumneavoastră.

FEMEIA : ...Nu „un timpit“. Nu sint de acord cu termenul, și nu așa mi-am reprezentat personajul. Un tip mediocru.

AVOCATUL : Scumpa mea, nu sint avocatul nimănu, dar am sentimentul — și, dacă mă înșel, rog să fii contrazis — că nu pentru asta ne-am adunat aici, ca să ne insultăm reciproc...

FEMEIA : Iubitule, ce bine îmi pare că te aud, dar a spune despre un om că e mediocru nu constituie o ofensă. Pămîntul are, astăzi, patru miliarde de oameni. N-am o statistică, dar aș putea jura că, cel puțin, trei miliarde și nouă sute de milioane sint oameni obișnuți. Abia dacă putem spune că o sută de milioane sint peste medie, abia dacă putem descoperi o sută de mii de oameni excepționali, abia dacă ne putem descoperi în fața a o mic de genii... Și, dacă din mia asta scoatem, cel puțin, șase sute de genii negative, care fac mai mult rău decît bine, îți dai seama că „omul obișnuit“ începe să devină profund stîmabil ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Fals ! Totalmente, fals !

PRIMUL BĂRBAT : Dimpotrivă, las-o să divagheze... Da, draga mea, ai dreptate. În ceea ce mă privește, sint gata să

mă declar mediocru, nu văd cum aș putea interesa pe cineva, mă duc acasă !

FEMEIA : Din nou grăbit ! Toată viața te-ai grăbit ! Și în seara de 27 decembrie 1950. Tu faci parte din categoria de oameni care trag ușa după ei. Or, ușile nu sint făcute ca să fie trîntite : dimpotrivă, ca să rămînă deschise ! Dar eram încă la el, la Primul meu iubit. În noaptea în care am venit să-ier adăpost, nu știam că și el trăiește un mare eveniment. Căpătase un post, mai mult politic decît administrativ, și, de la această avansare, nesperată, dar dorită, a început întreaga lui tragedie. Fiîndcă, mărunt, cupid și meschin, a înțeles că singura lui posibilitate de menținere și supraviețuire e să nu aibă opinie, să nu aibă curaj, să nu aibă șira spinării, într-un cuvînt, s-a transformat în *omul-pițtie*. Ferească Dumnezeu de *omul-pițtie*, pus pe parvenire, pe ascensiune socială, chemat să comande și să răspundă de vieți omenești. Ferească Dumnezeu de omul care confundă disciplina cu supunerca, principialitatea, cu fanatismul, ordinea, cu turma, fiîndcă transformă viața în letargie și ființa umană, într-o larvă... Eu, însă, cînd i-am bătut la ușă, nu știam nimic din toate acestea, nici de avansarea lui, eram la capătul puterilor și căutam, ca o fiară rănită, o viziună.

PRIMUL IUBIT : Sint, e adevărat, douăzeci și cinci de ani de la această întimplare, dar mi-e proaspăt în amintire, de parcă s-ar fi petrecut ieri.

FEMEIA : Iubitule, mă dezamăgești, fiîndcă mă surprinzi. Aș fi jurat c-ai să spui „am uitat“. Vezi ce bine am făcut că te-am chemat ?

PRIMUL IUBIT : Nu, n-am uitat nimic. Tu, în schimb, fără să-ți dai seama, denaturezi faptele... Ai venit la mine, m-am bucurat cînd te-am văzut, mi-am dat seama că se petrece cu tine ceva neobișnuit, am fost convins că te-ai certat cu el, și ți-am oferit ospitalitate, cu cea mai mare generozitate. N-a fost așa ?

FEMEIA : Ba da.

PRIMUL IUBIT : Ți-am dat patul meu, m-am culcat pe jos, cu care sufăr, din copilărie, de torticolis, și nici o clipă nu m-am gîndit că în odaia mea doarme o femeie. N-a fost așa ?

FEMEIA : Ba da.

PRIMUL IUBIT : A doua zi, am încercat să aflu pricina conflictului dintre voi, și să-l aplanez. Eu, care, de fapt, speram, mereu, să te văd despărțită de el. N-a fost așa ?

FEMEIA : Ba da ! Dar a treia zi, după ce ai aflat adevărul, că el era arestat, că la noi acasă a avut loc o descîndere,

și că sînt, probabil, și eu urmărită, ai pălit, ai intrat într-o agitație îngrozitoare, deși căutam să te liniștesc, deși îți juram că sînt nevinovată și deși știai că spun adevărul. Îți frîngeai mîinile, ticul tău devenise insuportabil, și nu repetai decît cîteva vorbe: „o afacere murdară“, „o istorie penibilă“, „o poveste în care, dacă te amesteci, ieși pătat“... După cîteva ore cumplite, în care — culmea! — eu te consolam pe tine, și eu îți insuflam curaj, ai plecat, spunînd că ai treburi urgente, ce nu pot fi amîinate, recomandîndu-mi, însă, foarte riguros, să nu plec nicăieri, ca să nu fiu zărită și recunoscută. La o jumătate de oră după plecarea ta, acasă la tine, unde nu știa nimeni că mă aflu, în afară de mine și de tine, am fost arestată. M-ai denunțat.

PRIMUL IUBIT : Nu e adevărat !

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Ba e adevărat ! Acum, aici, după atîta vreme, ce rost are să ne mințim ? Am instruit cazul și cunosc fiecare filă, fiecare literă a dosarului. N-a fost un proces obișnuit.

FEMEIA (Primului iubit) : Vezi, iubitul, auzi ? Ce rost are să ne mințim ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Cu atît mai mult cu cît, să nu uităm, au trecut douăzeci și cinci de ani, o viață de om.

FEMEIA : O viață de om : a mea !

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Toate faptele sînt preserise !

AUTORUL : Din punct de vedere juridic. Nu și moral. Lumea asta a noastră, care mă mir cum te mai suportă, te-a respins și te respinge. Eu zic să trecem mai departe.

FEMEIA : Sar peste o mie de amănunte — acum, nu și în piesă —, și mă aflu în fața ta, iubitul, scumpul meu judecător de instrucție, primul meu anchetator. Erai tînăr, frumos, miroseai, de la distanță, a lavandă, aveai un glas plăcut — acum s-a cam dogit, de urlete sau de tutun —, dar, atunci, cu mine, vorbeai încet, cu o adevărată emoție în voce, de parcă drama mea ar fi răsunat, în propria ta conștiință, ca o nefericire trăită de o ființă apropiată și dragă. Îmi spuneai tot timpul „fetițo“, și strecurai în cuvîntul ăsta oribil, pe care eu îl detest, o asemenea duișie, încît sufeream, cu sinceritate, pentru ceasurile istovitoare pe care erai silit să le petreci cu mine. „Fetițo“, îmi spuneai, „n-are nici un rost să ne ascunzi adevărul, fiindcă noi îl cunoaștem în cele mai mici detalii“. „Dar nu sînt vinovată, vă jur, n-am știut nimic, în ziua de 27 decembrie am umblat prin oraș și mi-a cumpărat o geantă de plastic... Pot să v-o arăt...

Nici prin gînd nu-mi trecea că omul ăsta cuminte, așezat, și care mă iubește, ar fi în stare...“ „Fetițo“, ai continuat cu același glas duios, tandru, părintesc, „n-are nici un rost să te îndărătnicești și să ne induci în eroare... Noi știm foarte bine că tu i-ai procurat pașaportul“. „De unde?“ „Asta vrem s-o aflăm și noi...“ „Dar eu nu am nici un fel de relații, nu cunosc pe nimeni, cîteva colegi de la Institutul de Teatru, am urinat și eu un an, m-a retras el, acum sînt secretară la Uniunea artiștilor plastici, vin dimineața și plec la trei, luați informații unde vreți, n-am ieșit în viața mea cu nimeni, cu nici un bărbat...“ „Fetițo, îmi pare rău că o fată atît de deșteaptă și de plăcută ca dumneata se încăpățînează să mintă în halul ăsta. Nu-ți dai seama că noi știm tot, că nu ne scapă nimic, și că încercarea asta, absurdă, de a ne deruta îți agravează situația ? Zău, fetițo, îmi pare rău...“ Plîngeam îngrozitor, aș fi dat tot ce aveam mai scump în viață ca să-l pot convinge că n-am nici o vină, mai ales că-mi vorbea frumos, mă mîngîia mila pe care mi-o arăta și felul cum îmi spunea, cu nenumărate nuanțe de tandrețe : „fetițo“... Ți-aduci aminte ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da, cred că da. Principiul meu, de la care nu m-am abătut, a fost : ancheta trebuie să fie o analiză lucidă și o confesiune. Elementul infracțional, odată ajuns în fața anchetatorului, să simtă bunăvoința și omenia...

FEMEIA : Tocmai. Și-atunci s-a petrecut scena următoare. (*Autorului dramatic.*) S-o citești, sau s-o joc ?

AUTORUL : Joac-o, e mai elocvent.

FEMEIA (Judecătorului de instrucție) : Ești drăguț să vii aici ? (*Judecătorul de instrucție se apropie la doi pași de Femeie.*) Eu plîngeam, iar el avea în ochi o milă infinită pentru suferința mea deznădăjduită. „Fetițo“, mi-a spus... Și, în clipa aia, două palme cumplite, ca astea (*și i le și dă, repezit, de-l clatină*), au detunat pe obrajii mei... Iar-tă-mă, iubitul, n-am vrut să te lovesc, mi-a zburat mîna, ia loc, îmi pare bine c-ai venit. Bea ! Au fost asemenea palme năpraznice și neașteptate, că m-am prăbușit pe dușumea.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Nu e adevărat ! Am anchetat sute, miie de cazuri, n-am bătut pe nimeni niciodată.

FEMEIA : Probabil că eu am fost o excepție. Fiindcă ți-a fost milă de mine. Mă întreb ce s-a întîmplat cu cei pe care îi urai.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Fantezii de scriitoare ! Pot face dovada că tot ce spune sînt simple invențiuni literare. Sînt de zece ani la pensie, se

intimplă să mă întinlesc, pe stradă, cu nenumărați oameni anchetați de mine, se oprese și-și aduc aminte cu ce omenie, blindețe și, mai ales, grijă pentru punerea în lumină a adevărului. am condus cercetările. Am și scrisori. Iar dumeata. dacă în piesa asta ai de gând să prezinți altfel lucrurile, le voi considera calomnii, simple calomnii...

FEMEIA : Ce vorbești, iubitule, și ce s-a întâmplat pe covor, în fața biroului tău, e o „calomnie“ ?

AUTORUL : În sfârșit, ne apropiem de momentul culminant. (*A sunat telefonul. A ridicat receptorul Autorul dramatic.*) Greșeală ! Nu face nimic. Tot universul e o greșală ! (*A închis.*)

FEMEIA : Căzusem pe covor, trăznită de palmele lui, dar nu simțeam nici o durere, cu toate că aveam impresia c-am surzit și că o teribilă tăcere, de piatră, s-a instalat, pentru totdeauna, în capul meu. Nu, nu simțeam nici o durere. Doar o imensă neputință, o imensă paralizie a tuturor simțurilor. de parcă o ghilotină mi-ar fi despărțit capul de trup. Zăceam la pământ, ca o vită înjunghiată, fără puterea să mișc un deget, scaldată în lacrimi, ca în propriul meu sânge. Și-atunci s-a petrecut un fapt, care, în clipele alea de coșmar, nu mi s-a părut nici fioros, nici înspăimântător, ci numai straniu, cumplit de straniu. I-am văzut ochii, foarte aproape de ochii mei, buzele, gura, foarte aproape de gura mea, și i-am simțit miinile — pe stînga purta o verighetă, asta am observat din prima clipă —, miinile, pe pielea mea, căutîndu-mă cu infrigurare, cu o dorință gifiită, cu o poftă de dragoste atît de năvalnică, încît n-a mai avut prudența să inculce ușa, să tragă zăvorul, un zăvor greu și amenințător, spre care priveam cu o ultimă speranță, în timp ce el, congestionat, posedat, dezlăntuit, îmi șoptea la ureche : „te iubesc“.

AVOCATUL : Sigur, fără îndoială, tot ce am auzit e reprobabil, dar pe mine nu mă surprinde. Sentimentele umane sînt ambivalente. Freud — îl am în vedere pe Sigmund Freud — a demonstrat, de mult, că ura e dragoste refulată.

FEMEIA : La asta m-am gîndit și eu. Că mă iubea.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : De episodul ăsta nu-mi aduc aminte, dar dacă tu spui că te iubeam, nu neg. Lombroso, mi se pare, sau un alt mare criminalist, spune că între anchetat și anchetatorul său se stabilesc relații similare relațiilor dintre medic și pacient. Legături afective...

FEMEIA : Asta susțin și eu. Mă iubea. De aceea avea o asemenea grijă, părinteas-

că, pentru viitorul meu. „Semnează declarația și ai scăpat. Recunoaște că tu i-ai procurat pașaportul, subtilizat, într-o noapte, unui străin, cu care te-ai iubit, citeva ceasuri, într-un hotel de lângă gară, și ai isprăvit cu toate necazurile. Nu-ți dai seama ? E o formalitate, o simplă formalitate. La urma urmei, nici lui n-o să i se întimplă mare lucru. O tentativă de fugă peste graniță. Or, tentativa nu se pedepsește. Dacă scapă el, cum o să te pedepsim pe tine, o simplă complice ? Semnezi declarația, închidem dosarul, și gata. Miine ești acasă“. Eram într-o asemenea stare de degradare morală, atît de umilită, atît de sfirtecăată, pînă în adîncul ființei mele, de neputința mea să-l sfișii, să-l sugrum, sau să-i dau foc, ca să ardem, împreună, ca o torță vie, că am semnat, fără să citesc, tot. Peste citeva minute, mă aflam, din nou, în celulă, iar el, acasă, lângă nevasta și copiii lui, mulțumit că a „lucrat“ bine și că și-a făcut, „intransigent“ și „corect“, datoria.

AVOCATUL : Simplifici și omiți citeva elemente esențiale, fără de care întregul context devine de neînțeles. Nu trebuie uitat că ne aflăm în o mie nouă sute cincizeci...

AUTORUL : Resping argumentul. Dă-i și ăstua două palme. Au fost și atunci oameni. Spun : *OAMENI*. Care s-au zbatut, s-au luptat să împiedice samavolnicile. Unii au și pătitit...

AVOCATUL : Dumeata ești neserios. Am spus eu că n-au existat și atunci oameni ? Alceva aș fi vrut să reamintesc : că, pe vremea-ia, rolul lui nu era să descopere inocenți, ci să pună mina pe delinvenți. Și au existat destul. Or, adevărul adevărat — nu adevărul meu, ci adevărul faptelor — este că el a încercat să fugă.

FEMEIA : Numai că, în clipa aia, nu era vorba de el, ci de mine. Dar, fiindcă s-a referit la tine, iubitule, primul meu bărbat, ești obligat să recunoști un lucru : că, la ancheta ta, ai declarat, senin, că eu te-am instigat la fugă, că eu am pus la cale întreaga aventură, și că eu ți-am procurat pașaportul. Ai declarat toate astea ?

PRIMUL BĂRBAT : Sub presiunea cercetărilor.

FEMEIA : Se poate. Dar la proces, în instanță, n-ai revenit.

PRIMUL BĂRBAT : Cine avea curajul s-o facă ? Vorbești astăzi ; să te fi văzut atunci...

FEMEIA : Ce înseamnă „să te fi văzut atunci ?“ N-am stat lângă tine, în boxă, și n-am încercat să mă apăr ?

AVOCATUL : De aici a și început dezastrul : apărarea dumitale !

FEMEIA : Îmi pare bine că vorbești de apărare, iubitele, fiindcă în felul ăsta ajung și la tine, scumpul meu avocat. Îți mai aduci aminte când ne-am văzut pentru prima oară ?

AVOCATUL : La grefa tribunalului.

FEMEIA : Are memorie bună. Eram după opt luni de regim celular. Voi știți, iubiiți mei, ce înseamnă regim celular ? Fără fereastră, cu un bec aprins zi și noapte, fără să știi când e zi și când e noapte, fără să vezi chip omenesc, în afara feții gardianului care îți întinde, prin vizetă, un blid cu păsat, la prinz, și un boț de mămăligă rece, seara. După opt luni — am aflat, ulterior, că atâtea trecuseră —, am fost dusă la grefă. Te-ai prezentat, iubitele, mi-ai spus că ești avocatul meu, că mi-ai studiat dosarul, și că procesul va avea loc într-o săptămână sau două. Corespunde adevărului ?

AVOCATUL : Probabil. Ce puteam face mai mult ?

FEMEIA : Nu, nu exagera, nu invoca o slăbiciune, o lașitate, pe care n-ai avut-o. Dimpotrivă, te-ai dovedit, atunci, și abil și curajos. Ai profitat de o secundă de neatenție a gardianului, și mi-ai șoptit, precipitat : „comunică mătușii dumitale să facă ce spune avocatul“. Apoi, fiindcă gardianul revenise la postul lui de observație, n-ai mai adăugat decât câteva cuvinte : „stai liniștită, dacă va fi nevoie, o să te caut iar“. Și, din nou, pentru gardian : „fii disciplinată“...

AVOCATUL : Numai eu știu cât m-am luptat ca să obțin această întrevedere.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Astea erau condițiile... Așa sunau instrucțiunile...

FEMEIA : Se poate. Dar nu și pentru cele ce urmează. Iar ce urmează, în ordine cronologică, e procesul. Trec peste o mică de amănunte — acum, nu și în piesă —, ca să mă opresc la tine, iubitele, scumpul meu avocat, la felul cum m-ai apărat. Nimeni — dacă n-a trecut pe acolo — nu știe ce înseamnă, pentru omul din boxă, avocatul lui. Mă uitam la tine, scumpule, ca la icoana la care mă închinam, seara, în copilărie, și de la care așteptam toate minunile. Nu știam ce reprezintă icoana — mult mai târziu am aflat că poartă chipul Maicii Domnului —, dar mă rugam, șoptind o rugăciune inventată de mine, rostind cu înfrigurare și spaimă : „Doamne, fă ca mamaia“ — era veșnic bolnavă de rinichi și mirosea puternic a medicamente — „să se facă bine, fă, Doamne, ca tătăia“ — era veșnic fără lucru — „să găsească un serviciu“, eu toate că nu știam ce e „un serviciu“ și cum se

găsește. Dar, după ce mă rugam, smerită, speriată, să nu uit nici un cuvânt din rugăciunea mea fierbinte, un mare sentiment de liniște și de împăcare cobora în ființa mea, fiind profund încredințată că e imposibil ca rugăciunea mea să nu fie primită. Așa mă rugam la icoana Maicii Domnului, când eram copil, așa m-am rugat și mai târziu, cu toate că mamaia s-a prăpădit foarte tânără, de uremie, și deși tătăia și-a sfârșit zilele, fără să găsească, undeva, un serviciu, din care să-și crească plozii. Mă uitam, ca la icoană, la tine, iubitele, scumpul meu avocat, și-mi spuneam : „Nu se poate ca domnul ăsta elegant, și cu un mod de a vorbi atât de plăcut, să nu convingă tribunalul de nevinovăția mea“.

PRIMUL IUBIT : Cine poartă vina, dacă ai rămas o adolescentă ?

PRIMUL BĂRBAT : Un singur lucru m-a supărat la tine : o oarecare doză de exaltare. Idealizezi oamenii și le ceri să facă și alteleva decât sînt în stare.

FEMEIA : Vai, iubitele, de ce cauți să-l aperi și de ce îl nedreptățești, socotindu-l un bicisnic, când el era un luceafăr și vorbea cu atîta patos și dăruire ? Îi țin minte pledoaria, felul cum m-a apărat, cuvînt cu cuvînt. (Avocatului.) Îți mai aduci aminte, iubitele ?

AVOCATUL : Nu știu... Am uitat.

FEMEIA : Se poate. Tu ai pledat în mii de procese, cu n-am avut decât un singur avocat. „Datoria avocatului“, ai spus, „era concepută, pe vremuri, ca o misiune caritabilă. Avocatul se străduia să-și salveze clientul, fie că era vinovat, fie că era inocent. În lumina unui asemenea concept, avocatul era, mai degrabă, un complice al acuzatului, decât un apărător al lui. Pe mine“ — ai continuat, cu o voce emoționată, „nu mă interesează sentința, ci dezvăluirea adevărului. A adevărului întreg, oricît de dureros ar fi“. „Scumpul meu“, îmi spuneam, „ce frumos vorbește și cu cîtă convingere, Doamne, Dumnezeul meu, apără-l pe acest om de toate umilințele și de toate durerile“. „Da, asta caut : adevărul, care să aducă lumină într-un caz atît de tragic. Am studiat dosarul în amănuntele lui cele mai tainice, am căutat să citesc și dincolo de filele lui, stabilind conexiuni și înțelesuri între fapte. În boxă se află, alături, un bărbat și o femeie. Femeia lui. Evident, vina bărbatului e clară și a fost mărturisită integral și fără reticențe“. M-am uitat atunci la tine, iubitele (Primului ei bărbat), și ți-ai întors privirile. Eram convinsă că vederea mea îți dă remușcări. O, cât de tare m-am înșelat...

„Deci, vina bărbatului e clară și a fost mărturisită integral și fără rețențe. *Delict de drept comun*. Am studiat — cum zic — dosarul și am ajuns la convingerea că vina femeii e mult mai mare și mai apăsătoare. Studiind relațiile dintre soți, am aflat că, în intimitate, soția îi spunea soțului ei, ca un nume de alint, „Coca”, și asta fiindcă, de fapt, bărbatul era o cocă în miinile femeii lui. Ea avea toate inițiativele, ea își impunea punctul de vedere, și tot ea decidea în problemele cele mai însemnate ale vieții lor familiale. Ea era materia cenușie care hotăra ce trebuia făcut”. „Nu se poate” — mi-am spus, „omul ăsta se înșeală, n-a citit dosarul, nu s-a înformat, a fost indus în eroare, Dumnezeu mare, Dumnezeul meu, ce faci?” „Cum zic: ea, femeia, a pus la cale fuga, ea și-a împins bărbatul la o aventură atât de riscantă, de sinistră și de absurdă, ea i-a procurat pașaportul...” „Nu e adevărat” — am strigat. „Nu e adevărat, Dumnezeule, de ce mă lași? E o minciună!” „E declarația dumitale, dată la anchetă”. „Smulsă prin forță” (*Judecătorului de instrucție*.) Vezi că de viol n-am pomenit, m-am gândit că ai nevastă și poate și copii... Atît am strigat: „Smulsă prin forță”... Dar, în clipa aia, m-a călcat gardianul cu bocancul pe picior, atît de tare, că am leșinat. Cînd mi-am revenit n-am auzit decît cuvintele tale, iubitele: „Avinđ în vedere caracterul politic al faptelor comise de acuzată, cer *disjungerea* ei din proces”. Și-am aflat curînd ce înseamnă „*disjungere*”: alt interogatoriu, alt anchetator, alt proces, alt tribunal și altă boxă (*Primului ei bărbat*), tu nu mai erai lingă mine, iubitele, în schimb, erau alți oameni, pe care nu-i mai văzusem niciodată... Și totul intră în ceață... Auzeam vocea acuzatorului rostind cuvinte care mă îngrozeau: „*spionaj*” și „*trădare*”... Și, la sfîrșit, pe tine, scumpul meu avocat: „În conformitate cu probele de la dosar, ce nu pot fi negate, și, în primul rînd, cu declarația dată la anchetă, sînt de acord să se dea acuzatei maximum de pedeapsă”. Mamixum de pedeapsă, adică douăzeci de ani de muncă silnică. Aveam douăzeci și doi de ani de viață.

AVOCATUL: Și crezi că pledînd teza inocenței, a nevinovăției, rezultatul, sentința, era alta?

AUTORUL: Nu știu care ar fi fost sentința, dar, în orice caz, acum, conștiința ta arăta altfel.

AVOCATUL: Am pledat cum mi s-a impus să pledez.

AUTORUL: Nu insistă, ne împingi pe un drum periculos: al „ordinului” pri-

mit. Ce „ordin”, care „ordin”? Mureai dacă pledai altfel? Cîstît și în spiritul adevărului? Sau, în ipoteza că pledoaria ți-a fost impusă, mureai dacă nu pledai deloc? Marea superioritate a omului, imensul lui prestigiu, care îl deosebește de toate animalele, îi vine din faptul că poate să refuze. să spună: „nu”. Omul este singura ființă care are dreptul să aleagă: să fie om sau bestie. Ai fost bestie, te privește, tragi consecințele!

FEMEIA (Autorului dramatic): Scumpule, de ce simplifici? Nu numai bestie. Și porc! Mult mai tîrziu, am aflat de ce mi-a spus, la grefă: „comunică mătușii dumitale să facă ce spune avocatul”. De episodul ăsta îți mai aduci aminte, iubitele? Deși ai fost angajat, prin colegiul avocaților, să mă aperi pentru un onorariu fixat, te-ai dus la mătușa mea bătrînă, pensionară și aproape oarbă, și i-ai spus să-ți încredințeze ultimele ei amintiri și ultimele ei bunuri, un lanț de aur cu o monedă austriacă, darul ei de logodnă, o brățară de aur cu safire, și verișgheta ei.

AVOCATUL: Vorbești bazaconii, habar n-am ce tot înfrugi. Păcat că nu am un magnetofon care să te înregistreze. Miine n-ai mai susține asemenea aberații, menite să discrediteze o viață de muncă și de onestitate, unanim recunoscută... Ei, nu, că e formidabil! Toate cutezanțele au o margine!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Deși nu sînt de acord cu tonul, trebuie să recunosc să revolta lui e legitimă. Au fost vremuri tulburi atunci, circulau fel de fel de indivizi suspecti, șoapte, zvonuri și insinuări... Cine mai poate să știe... Dacă te înșeli, îți dai seama ce răspundere îți asumi?

FEMEIA: Eu să mă înșel? Eu? „În schimbul acestor lucruri” — i-ai spus mătușii mele —, „îi putem ușura situația și obține o sentință mai blîndă”. Am trimis vorbă mătușii mele să facă „ce spune avocatul”, și ți-a dat lucrurile.

AVOCATUL: Mie? Fiți martori! Vă rog, vă oblig, vă somez!

FEMEIA: Iubitule, de ce te enervezi de po-mană? Ai o freză ideală, porți la piept o batistă de olandă, albă, imaculată, te exprimi, cînd nu ești iritat, cu o eleganță supraviețuită, ai orgoliul distincției tale, de ce îți pierzi cumpătul, tocmai cînd voiam să evoc un episod care te pune într-o lumină atît de favorabilă? După proces, te-am mai văzut o dată, tot la grefă, cînd m-ai pus să semnez recursul. M-ai privit cu o mare tandrețe, m-ai mîngîiat pe obraz și mi-ai spus cu vocea ta dulce, timbrată: „ești foarte drăguță”. Și

ți-am citit în ochi o mare căutătură bărbătească, sinceră și nedismulată, dar ce puteam face, intram în ocnă pentru douăzeci de ani.

AVOCATUL : Altă bazaconie de muieră isterică. Iertați-mă, dar nu mă mai pot controla.

FEMEIA : În ceea ce privește bijuteriile, vă prezint faptul, fiindcă s-a petrecut ca în piesele proaste, pline de coincidențe taciute. (*Ultimului îndrăgostit.*) Iubi-tule, ai cuvântul !

ULTIMUL INDRĂGOSTIT : Ce rost are ?

FEMEIA : Te rog !

ULTIMUL INDRĂGOSTIT : Nu, nu, refuz !

FEMEIA : Am impresia că n-am auzit bine. Cum ai spus ? Refuzi ?

ULTIMUL INDRĂGOSTIT (*sfert de glas*) : Nu refuz, dar consider că e un capriciu !

FEMEIA : Fără reproșuri față de lume stră-ină !

PRIMUL IUBIT : Parcă spuneai că sîntem în familie.

FEMEIA : Dragul meu, iubiții mi-au fost impuși, rudele mi le aleg singură. Sînt în familie, cînd decid eu. (*Ultimului îndrăgostit.*) Vorbește !

ULTIMUL INDRĂGOSTIT : Acum trei ani, se apropia ziua ei și voiam să-i fac un cadou. Deschid ziarul și găsesc, la „Mica publicitate”, un anunț : „vînd lanț de aur cu monedă străină și brățară de aur cu safire”. Caut adresa, mă duc, sun (*Avocatului*), mi-ai deschis tu, mă vedeai pentru prima oară... Mi-ai spus că te-au scos din barou și o duci greu... Am cumpărat lanțul, am cumpărat brățara și i le-am dat de ziua ei. Cînd le-a văzut, în loc să se bucure — eu nu bănuiam nimic —, a devenit, subit, o fiară turbată și a început să urle : „du-i-le înapoi ! Nu pot sta la mine ! La el ! Pînă la judecata de apoi !”

FEMEIA (*scofînd lanțul și brățara*) : Ia-le ! (*Ordin.*) Te rog ! Judecata de apoi n-a venit încă. Sîntem abia la anchetă !

PRIMUL IUBIT (*Avocatului*) : Ia-le, domnule, n-o enerva. Dacă ți le dă femcia, ia-le ! În felul ăsta, poate că scurtăm calvarul...

FEMEIA : Nu, fiindcă Golgotha, calvarul, abia începe. Nu sîntem nici la jumătatea piesei. Urmează recursul, respins — trec peste o mie de amănunte, acum, nu și în piesă —, și ajung la închisoare. Primii patru ani i-am petrecut într-o celulă de beton, un metru și jumătate pe doi, cu o rogojină, putrezită, pe cimentul gol și cu o singură lumină, cît o palmă : vizeta din ușa de fier. Patru ani, n-am auzit glas de om. Încercam să-i spun un cuvînt gardianului, și n-avea voie să-mi răs-

pundă. Număram în gînd, ca să nu uit să vorbesc. Mă trezeam rostind cîte un cuvînt, și nu-i mai cunoșteam sensul... „*Infimă*”... „*Infamă*”... „*Infantă*”... „Domnule, gardian, fii bun : ce-i aia „*Infantă*” ? Era un gardian cumsecade, sau, în orice caz, mai puțin bestial ca ceilalți. „*Infantă* ? Vrei să spui *Infontă*... *Fontă*. Un fel de fier”... Și m-am pomenit rîzînd, fericită că n-am uitat să rîd... Fiindcă, voi știți, iubiților, care e cea mai grea pedeapsă ? Începusem să mă cred și eu vinovată. Da, da, asta este grozăvia : începusem să mă cred și eu vinovată. Îmi aminteam lecția băgată în capul meu de al doilea anchetator — pe asta nu l-am mai convocat, a murit de ciroză — și pe care ar fi trebuit s-o rostesc, „*cuvînt cu cuvînt*”, la proces... „Recunosc, am luat legătura cu” — și îi pronunțam numele stîlciț, fiindcă l-am auzit pentru prima dată la anchetă —, „din anul 1948. Mi-a propus să lucrez pentru el. Întîi am rezistat, fiindcă mi-era frică. Mi-am dat seama că îmi cere un lucru nepermis. Dar, apoi, m-a tentat. Cu diverse cadouri, și cu pașapoarte, pe care le-am comercializat contra unor mari sume de bani. Îmi plăceau banii și luxul... Și am devenit amanta și unealta lui mirșavă...” Îmi aminteam lecția, spaima să nu uit o vorbă... Și, deși, la proces, am refuzat s-o rostesc, acum, în celulă, mă întrebam dacă n-a fost așa, și dacă n-au avut dreptate cînd susțineau că sînt „o criminală perversă, de cea mai abjectă specie”. Începusem să mă cred și eu vinovată. Dumnezeu, pînă unde poate să cadă omul ? Cu timpul, mi-am explicat cum se petrec lucrurile, care e mecanismul prăbușirii... Cealaltă ipoteză : că toți acuzatorii mei, anchetatori, judecători sau temniceri, greșeau, mi se părea de neconceput. Ce să aibă toată lumea cu mine ? Și, atunci, cu vremea, frigul, foamea, singurătatea, excluderea din timp și din lume, te fac să spui : „sînt vinovată, trebuie să ispășesc !” (*Scurtă pauză.*) Cînd m-au scos, după patru ani, la lumină, am crezut c-am orbit. După aceea, mi s-a făcut și mie favoarea să fiu dusă la muncă, la cîmp, la culesul sfeclii. N-am să uit ziua aia, chiar dacă aș mai trăi zece vieți. Era o zi frumoasă, limpede, cu un cer senin, albastru, imens, pe un cîmp, nesfirșit și negru. Culegeam sfecla, strînsă în grămezi, aplecată, cu sirguintă, deasupra gropilor, cînd, deodată, departe, la un kilometru, sau doi, sau mai departe, am zărit un ciine. Înțelegeți ? După cinci ani, vedeam, pentru prima oară, un ciine. Și-atunci s-a petrecut minunea : eram peste o sută de femei, aplecate dea-

supra propilor: eu n-am făcut nici o mișcare, nici un gest, numai, din când în când, ridicam privirile, ca să mai văd, o dată, ciinele. Și, deși era la un kilometru, sau doi, sau mai departe, a venit în fugă la mine, direct la mine, s-a oprit la un pas — cu n-am schițat nici o mișcare și nici un gest —, s-a lipit de mine, și a început să-mi lingă picioarele. Și-atunci, în clipa aia sublimă, pentru care merită să înduri toate suferințele, toate chinurile și toate ofensele, m-am trinit la pământ, și, după ani și ani de tăcere, în care n-am mai vrut să aud de numele Lui, mi-am spus rugăciunea mea, șoptită în copilărie: „Doamne, Dumnezeul meu, ți-am cerut s-o faci bine pe mamaia, și nu m-ai ascultat, ți-am cerut să-i dai lui tataia un serviciu, și nu m-ai ascultat, și uite că, acum, te-ai îndurat de suferințele mele, și mi-ai trimis un ciine, să mă mîngie, îți mulțumesc, Doamne, văd să Ești!”

AUTORUL: Divină replică! Păcat că e mistică.

FEMEIA: Și, cum nici o minune nu vine niciodată singură, s-a întimplat a doua. Am găsit, printre gropi, un petec de ziar. Vechi, plouat, prăfuit, un sfert dintr-o pagină. Nu mai văzusem o literă tipărită de peste cinci ani. Un an în prevenție și patru în închisoare. Stăteam cu ochii în groapă, mă mișcam de-abușilea, dar, cînd se depărta gardianul, trăgeam petecul de ziar după mine, citînd cite un rînd, cite două, ca să dureze. Ei, bine, iubitor, e nemaipomenit cite lucruri poți afla dintr-un petec de ziar, nu mai mare decît o filă din manuscrisul meu. (*Primului iubit.*) Din petecul ăla de ziar, am aflat că ai crescut, iubitele, aveai poza la ziar și erai trimis în străinătate... Cît m-am bucurat! (*Primului bărbat.*) Pe tine începusem să te uit, iubitele... Ei, ce crezi, că am aflat? Erai liber și lucrai la o hidrocentrală...

PRIMUL BĂRBAT: Îmi faci și din asta un cap de acuzare?

FEMEIA: Dimpotrivă! M-am bucurat, eu am avut, întotdeauna, încredere în calitățile tale tehnice. Citeșc mai departe — dacă nu mă credeți, o să caut ziarul în colecțiile de la Academie —, și ce credeți că aflu? (*Judecătorului de instrucție*) Că tu, iubitele, făcuseși o carieră extraordinară: erai director general în Ministerul de Justiție... Numai de tine, iubitele (*Avocatului*), n-am aflat nimic, și eram profund nefericită. Ca să întorc petecul de ziar — era un fragment din cronica sportivă — și să aflu că fiul tău — nu putea fi decît fiul tău, fiindcă purta același nume, și-ți semăna ca două

picături de apă — se clasase al treilea la un concurs internațional de sărituri de la trambulină. Doamne, ce băiat drăguț... Și, Doamne, cît mi-aș fi dorit să am lingă mine un copil, al meu, un băiat grațios și sportiv, elegant și iubit de fete... Ce mîndră aș fi fost de el și ce mamă extraordinară aș fi fost! (*Scurtă pauză.*) Știi ce mă gîndesc, iubitele? Să-mi dai mie pe fiul tău.

AVOCATUL: Cum să ți-l dau?

FEMEIA: Simplu: să mi-l dai. Îmi ești dator. (*Năpraznică.*) Toți îmi sînteți datori. Toți trebuie să plătiți!

PRIMUL IUBIT: Să plătim? Ce să plătim?

FEMEIA: A, nu te speria, nu bani. Ce să fac eu cu banii voștri? Există vreo sumă cu care să vă plătiți datoria? Să mi-l dai pe fiul tău! Dacă nu se întimpla ce s-a întimplat, putea să fie copilul meu. Făcut chiar cu tine, iubitele... Crezi e-am uitat privirea ta, din ziua cînd am semnat recursul, cînd m-ai mîngiat pe obraz și cînd mi-ai spus plin de pofte: „ce drăguță ești?” (*Judecătorului de instrucție.*) Sau cu tine, scumpul meu anchetator... Ar fi fost un copil născut din oroare, dar ce vină ar fi avut el? Sau cu tine (*Primului ei bărbat*), dragostea mea... Ar fi fost un copil născut din trădare și tristețe, dar cu ce am greșit eu? (*Avocatului, definitivă.*) Să mi-l dai pe fiul tău!

AVOCATUL: Cum să ți-l dau? Fiul meu e înurat.

FEMEIA (*melancolie simulată*): Cum zboară vremea... Înurat... Cu cine, iubitele?

AVOCATUL (*arătînd spre Primul bărbat*): Cu fata profesorului.

FEMEIA: Cum? Ești și profesor?

PRIMUL BĂRBAT (*„modest”*): Doctor doцент.

FEMEIA: Și ce predai, iubitele?

PRIMUL BĂRBAT: Rezistența materialelor.

FEMEIA: Rezistența materialelor... umane! Sublimă disciplină. Cred că omul e materialul cel mai rezistent, înfinit mai tare ca oțelurile speciale, înfinit mai puternic decît orice beton. Mă mir că nu s-a gîndit nimeni să facă un pod din trupuri omenești. Ar fi un pod gigantic, suplu și grațios, peste care ar trece, în goană, în toate direcțiile, mii și mii de trenuri... Numai uneori, noaptea, s-ar auzi un vaiet, un scrișnet, un geamăt și un oftat... Dar asta n-are nici o importanță! Va să zică, ți-ai căsătorit băiatul cu fata profesorului... V-ați conjugat prestigiile... (*Primului bărbat.*) Și cum e fata ta, iubitele? Drăguță, frumoasă, deșteaptă, curvă? Cîți ani are?

PRIMUL BARBAT : Douăzeci și doi de ani.
FEMEIA : Altă coincidență ! Vîrsta mea cînd
am intrat în închisoare. (*Scurtă pauză.*)
Dar am impresia e-ați e-am obosit,
iubiților... O, ce gazdă imposibilă sint...
Nu v-am dat nimic de băut, sinteți,
probabil, leșinați de foame... Și-atunci,
uitați ce propun (*după ce și-a con-
sultat manuscrisul*) : sintem, exact la
mijlocul piesei. Treceam sus, luăm ceva
ușor, și continuăm pe urmă...

PRIMUL IUBIT : Eu aș prefera să meargă
mai repede... Am lăsat oamenii...

FEMEIA : ...„În mijlocul ședinței“, știu. Ne-
suferiturile, tu n-ai avut timp niciodată.
Eu, măcar, cu asta m-am ales : am
învățat să aștept. Poftiți, poftiți, sus.
(*Ultimului îndrăgostit.*) Iubitule, fii tu
dulce, stinge lumina și deschide fe-
reastră ! E un miros de tutun în ca-
mera asta, ceva de speriat ! (*Ultimul
îndrăgostit a deschis fereastra.*) Ce e
afară ?

ULTIMUL INDRĂGOSTIT : Viscolește îngro-
zitor ! (*A stîns lumina, s-a aprins în
sala teatrului.*)

Sfirșitul primei părți

Partea a II-a

Toate personajele coboară în scenă și-și ocupă locurile, în aceeași așezare ca la
sfirșitul primei părți.

FEMEIA : N-ați mîncat nimic, îmi pare rău
(*Ultimului îndrăgostit*), iubitule, fii tu
o gazdă mai bună ca mine și toarnă-le
cîte un pahar. (*Așteaptă ca Ultimul
îndrăgostit să se execute...*) Așa... Mer-
gem mai departe... În ziua de 17 au-
gust 1962, am fost grațiată. Aș mai
fi avut de stat, dacă mi se scădea
prevenția și zilele muncite, cinci ani,
șapte luni și unsprezece zile...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE (*gașă
criminală*) : În sfirșit, „tout est bien
qui finit bien“...

FEMEIA (*zîmbet amar, de cenușă*) : În-
tr-adevăr, totul a fost bine, fiindcă
s-a sfirșit cu bine... Și m-am trezit,
după doisprezece ani, într-o lume pe
care n-o mai cunoșteam, singură, fără
nici o adresă — mătușa mea murise
de mult —, dezvățată să mai vorbesc,
obligată să umblu. Voi știți, iubiților,
ce înseamnă umblatul, la nesfirșit,
printr-un oraș în care străzile, casele,
oamenii, pînă și limba, și se par stră-
ine, unde nu cunoști pe nimeni, nici
o ușă la care să bați ? Am dormit în
gară — îngrozită să nu fiu luată drept

o hoată —, în sala de așteptare a
poștei, pînă am descoperit o „colegă
de pension“ — de pușcărie, adăpostită
și ea, fără bucurie, la un frate de-al
ei, care lucra undeva noaptea. „Co-
lega“ mea practica un soi de prosti-
tuție și trebuia să plec de acasă, ca
să-i respect orele de lucru. Și-atunci,
o porneam, din nou, pe străzi, mereu
pe străzi, căutam o față cunoscută,
un om. Și, din nou, mi-am adus
aminte de tine, iubitule, prima mea
dragoste, adoratorul meu din copilărie,
ajuns, acum, și mai mare, dacă stă-
team să judec după secretara care
mi-a răspuns, uimită, cînd am cerut
să-ți vorbesc la telefon.

PRIMUL IUBIT : Nu e adevărat ! Nu e ade-
vărat ! Îți place să te chinui și să
chinuiești și pe alții. Ți-am răspuns,
și te-am primit imediat.

FEMEIA : Vezi ? „Te-am primit“... Da, e
adevărat, m-ai „primit“, m-ai ascultat
cîteva minute, privind pe fereastră,
mutînd, nervos, lucrurile de pe birou
și mi-ai spus să te caut, din nou, peste
cîteva zile. „Cînd ?“ „Păi, astăzi e joi,

să zicem : luni. Sau, mai bine, miercuri". Miercuri te-am căutat, mi-a răspuns secretara : „Cine întreabă ?” „Eu”. „Să văd dacă e în birou”. Și, după câteva clipe : „Nu, tovarășul nu e în birou, reveniți”. „Cînd ?” „După-masă... sau mai bine mîine”. „La ce oră ?” „Spre prînz”. „Mîine” — am chemat : „Nu, tovarășul nu e aici, e într-o ședință, reveniți”. „Cînd ?” „După-masă”. „La ce oră ?” „La șase”. La șase, am revenit : „Nu, tovarășul a fost, a stat puțin și a fost chemat la minister”. „Cînd să-l caut ?” „Mîine, la prima oră”. A doua zi, dimineață, am sunat iar ! „Nu, tovarășul nu e aici, a plecat în provincie, lipsește o săptămîină...”

PRIMUL IUBIT : Ce puteam face?... Țin foarte bine mîinte, eram în plină reorganizare...

FEMEIA : Sigur, erai ocupat, iubitele, aveai atîtea pe cap, cum să mă ții mîinte și pe mine ? Și-atunci, te-am căutat pe tine (*Primului ei bărbat*), scumpule — ce puteam face ? —, trebuia să uit tot ce a fost între noi, cine își poate îngădui luxul demnității, cînd moare de foame ? Te-am căutat acasă, mi-a răspuns o voce de femeie, plăcută, distinsă : „Cine întreabă ? Aici e soția lui...” Și am închis. Cum să-i spun că soția lui sînt eu... sau am fost... și am încetat să mai fiu, fără s-o aflu, fiindcă nimeni nu m-a avertizat că ai divorțat de mine, iubitele, primul meu bărbat, dragostea tinereții mele. Te-am căutat, deci, și la birou, dar cine să te găsească, dacă erai mereu absent, solicitat de atîtea obligații ?

PRIMUL BĂRBAT : Nu ți-ai lăsat niciodată numele.

FEMEIA : Care „nume”, dragostea mea ? Mai aveam eu vreun nume ? Și-atunci, te-am căutat pe tine, scumpul meu avocat, voiam să te întreb pe tine, om al legii și al spiritului de justiție : ce să fac ? Tu, iubitele, m-ai primit imediat, în biroul tău, elegant și atît de bine încălzit — era o zi geroasă de iarnă și eu tremuram în pederisul meu împrumutat —, mi-ai oferit o cafea, o țigară, și m-ai poftit lingă tine, pe divanul acoperit cu o splendidă „buhara”, ca să-ți explic, „mai bine”, „cazul”... fiindcă „tot drăguță ai rămas”... „nici nu s-ar zice...” Și te-ai oprit : erai gata să spui : „Nici nu s-ar zice c-ai stat doisprezece ani... Tot drăguță ai rămas”... Ți-ai aduci aminte, aceleași cuvinte ca la grefa tribunalului, numai că acum nu mai era gardianul care să ne supravegheze. M-am desprins, cu greu, din îmbrățișarea ta, am blîguit câteva cuvinte penibile : „nu pentru asta am venit”, și am ple-

cat. Întelegi ? Mi-era rușine să întreb de bijuterii...

AVOCATUL : Femeia asta te bagă în pușcărie !

AUTORUL : În sfîrșit, o replică de haz !

PRIMUL BĂRBAT : Cit mai durează tortura asta ?

FEMEIA (*simplu, fără nici o grandilocvență*) : Trei ani ! Exact : trei ani ! După luni de așteptare și căutări, am intrat femeie de serviciu într-o tipografie. Spălam cimentul, căram lăzile cu litere, curățam, cu ghemotoace de cîlți, mașinile. Într-o zi, s-a apropiat de mine șeful atelierului și mi-a spus : „Fetițo” — și asta „fetițo”, dar altfel —, „mă uit la tine, ești slabă de te bate vîntul. Dacă mai stai mult aici, te cureți. Te omoară plumbul”... Și m-am speriat : dacă mă îmbolnăvesc, cine o să-mi dea un pahar cu apă ? Și m-am angajat îngrijitoare la copilul unui arhitect. Un domn foarte bine, îi murise soția într-un accident de mașină și rămăsese neconsolat în durerea lui... Iubitele, toarnă-mi și mic un pahar...

PRIMUL BĂRBAT : Bei prea mult...

FEMEIA : Și te gîndești la sănătatea mea. Ce dulce ești... Unde am rămas ? Vezi, dacă mă întrerupi ? Da... Copilul era cuminte, drăguț, bine crescut, îl duceam la școală, îl luam de la școală, iar după-amiaza, cînd își făcea lecțiile, citeam și eu cite o carte... După trei-patru zile, a venit arhitectul acasă, mai devreme ca de obicei — copilul era încă la școală —, mi-a spus că e răcit, și m-a întrebat dacă n-aș putea să-i fac un masaj... „Să aduc spirtul” — am spus, și am plecat pe scara de serviciu.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Poate că era omul, realmente, bolnav... Ai ajuns să suspectezi pe toată lumea.

FEMEIA : Asta încep să cred și eu : am un caracter imposibil. (*Pauză.*) Și am intrat infirmieră într-un spital. Curățam odăile bolnavilor, le scoteam afară ploșca, dar eram mulțumită, fiindcă în spital era liniște, cald, și mîncam pe săturate. Într-o seară, am adus într-o rezervă masa bolnavului, era acolo și cocoana lui. M-a măsurat, de sus și pînă jos, cu niște ochi răi și aroganți : „Nu ți se pare că halatul ăsta e prea scurt ?” „Ăsta e halatul pe care l-am primit”. „Ascultă, cu mine să nu fii obraznică !” A doua zi am fost chemată la birou : „Cînd vii de unde vii”... Și m-au dat afară.

AVOCATUL : Cine știe ce mitocancă a fost și aia...

AUTORUL : Exclus ! Unde mai găsești, astăzi, asemenea specimene ?

FEMEIA (după o scurtă pauză): Și-atunci (Ultimului îndrăgostit) ai apărut tu în viața mea, iubitule, ultima mea dragoste... Nu, nu te speria, nu-ți fac nici un rechizitoriu, nu-ți reproșez nimic...

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Ar fi și greu... Nu te-am iubit?

FEMEIA: Ba da! Dar în felul tău: rău, egoist, avar și rapace. Nu te supăra, dragul meu, și-am spus că nu te învinuiesc de nimic. Sau poate de un singur lucru: nu m-ai făcut să uit! Eu am înțeles, și m-am pus la diapazonul iubirii tale mărunte. M-am transformat într-o gospodină harnică, munceam de dimineața pînă seara, atentă ca să nu te supăr, să nu-ți lipsească nimic, făceam economii singeroase, ca să-ți dovedesc devotamentul și calitățile mele de gospodină, silindu-mă să mă conving că mi-am găsit, în sfîrșit, un echilibru, și că sînt, și eu, dacă nu fericită — termenul acesta dispăruse de mult din vocabularul meu —, cel puțin mulțumită, la adăpost de singurătăți și de spaime. Te așteptam, resemnată, cu masa încălzită de trei ori, cînd întîrzi ai...

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Știi bine că făceam ore suplimentare, ca să mai scot un ban peste leafă...

FEMEIA: Știu, iubitule, știu...

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Eu m-am silit să-ți asigur o viață cît mai omenească — în limita posibilităților mele, bineînțeles —, și au fost — oricît ai vrea tu să le uiți — și zile frumoase...

FEMEIA: Vai de mine... Cum să le uit? Eu să le uit? Îți mai aduci aminte cînd am plecat, împreună, la mare? Da, m-ai dus la mare. Cum o să uit vreodată ziua aia? — așteptată cu înfrigurare, fiindcă, uite, și-o mărturisesc abia acum, după atîta vreme: aveam patruzeci de ani și nu văzusem niciodată marea. Am plecat cu un personal de noapte și am ajuns cînd se lumina de ziuă. Aveam ochii arși de nesomn, de nerăbdare, de oboseală. Cînd am ajuns, am văzut, la orizont, o pată mare, albastră, ca un imens coarșaf, bătut de vînt. „Ce e acolo, iubitule?” „Marea”. Apoi, încet, treptat, pe nesimțite, a început să mă învaluiască soarele. Și era atîta lumină, și era atîta căldură, nisipul devenea tot mai fierbinte, că trupul meu, ținut atîta vreme la întuneric și la umezeală, părea să se desfacă din încheieturi, pentru ca toate măruntaiele mele chinuite, fiecare fibră a mușchilor mei, fiecare picătură de sînge să se umple de lumina divină a soarelui. M-am tăvălit în nisip, cuprinsă de frenezia luminii, de o beție dulce și adormi-

toare, de o voluptate dureroasă, mă răsuceam pe toate părțile, neobosită și nesătulă, mă ridicam în picioare, orbită de flăcările cerului, cădeam sărutînd nisipul, și numai din cînd în cînd mă apropiam de țărnam și-mi răcoream gura, buzele arse, fruntea încinsă, cu apa sărată a mării, ca să mă întorc, din nou, la soare, înspăimîntată să nu se stingă și să nu mă mai pot bucura de minunea lui neștută, nevisată, niciodată închipuită. „O să te îmbolnăvești”, mi-ai spus, „să mergem în cameră”, dar nici nu voiam să aud, fiindcă, iartă-mă, nici nu te vedeam cînd mă ocroteai cu proșopul pe umeri, într-atît eram de singură cu soarele meu. Am stat pe plajă toată ziua, începea să se întunece, plaja se golise de oameni, la restaurant începeau să se aprindă luminile, din soare nu se mai vedea decît o pată de sînge dîncolo de mare, iar pe faleză doar bucăți de ziare, rupte și urite, ca niște cicatrici. Și-atunci, mi s-a părut că bucățile astea de hirtie, murdare, sluteșc frumusețea lumii și am început să le adun, să mătur plaja, așa cum am măturat în tipografie și în odăile bolnavilor, la spital. Era întuneric pe țărnam, abia acum descifram, distinct, vuietul mării, numai noi doi mai umblam pe faleză, desculți, cu picioarele ude, spălate de valurile mici ce se spargeau alături de noi, aproape. Și-atunci, m-am apropiat de tine, m-am lipit de tine cu o adîncă recunoștință — cred că în clipa aia te și iubeam —, ca să-ți spun ceva, cel mai frumos lucru pe care l-aș fi putut rosti, după ce tăcusem atîtea ceasuri. M-am lipit de tine și și-am spus la ureche, în șoaptă, în glumă, fiindcă nu ne auzea nimeni: „Iubitule, știi ce vreau? Să ne căsătorim”. O, nu te speria, nu voiam căsătoria asta fiindcă așteptam de la tine și alteceva decît mi-ai dat pînă atunci — și ce puteai să-mi dai mai mult? —, dar fiindcă aș fi vrut să dăruiesc zilei mele de fericire o armonie, o ordine, o împlinire, care s-o binecuvînteze și s-o sfințească. „Auzi, iubitule, să ne căsătorim”. Ai fi putut răspunde „bine” sau „cînd?” sau „să mai așteptăm...” sau... orice. Dar tu ai tăcut, iubitule, inert, ca o piatră. Și, în clipa aia, am înțeles că eu reprezentam, pentru tine, rușinea, compromisul, primejdia care putea să-ți murdărească dosarul, reputația și posibilitățile de avansare.

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Nu e adevărat! Nu m-am gândit în viața mea...

FEMEIA: Taci! Te rog, taci! Atunci, am înțeles că și-e rușine cu mine... În clipa aia, s-a făcut lumină în capul meu și mi-am explicat de ce nu m-ai

prezentat niciodată fratelui tău, inspector la Finanțe, sau cumnatei tale, tîrfa smerită, prinsă în biroul șefului ei, într-o poziție pe care nu pot s-o divulg acum, aici, față de alțiia bărbați... să păstrăm, totuși, cuvînta. Apropo, ce mai face cuvioasa — vezi ce elegant mă exprim —, se îngrașă, prosperă ?

ULTIMUL INDRĂGOSTIT : Să nu te legi de familia mea...

FEMEIA (după o scurtă pauză) : Ai tăcut, iubitele, ca o piatră. „Să mergem în cameră”, ți-am spus, „sînt obosită”. „Nu mincăm ?” „Sînt obosită, vreau să mă culc...” M-am întins în pat, îmbrăcată, cu picioarele murdare de nisip, eram, din nou, murdară, nespălată, ca la închisoare, m-am întors cu fața la perete, m-am prefăcut că dorm, și, spre dimineață, cînd soarele ieșea din mare, roșu ca de sînge, pentru o altă zi de fericire, a altor oameni, am plecat, pe jos, la gară... „De ce ai dispărut ?”, m-ai întrebat a doua zi, mirat, supărat că ți-am stricat vacanța. „O singură zi ajunge”. „Păcat, mai aveam plătite, luate prin sindicat, hotel și masă, două săptămîni”. În zilele care au urmat, mi-am spus că n-am ce căuta lingă tine, că trebuie să muncesc, să cîștig, să-mi plătesc hrana și patul și rochia pe care o port. În ziua de 8 iulie 1965, l-am trimis un memoriu. La 27 iulie 1965, eram reabilitată. „Ce înseamnă reabilitată ?” am întrebat un avocat, nu pe tine, iubitele, pe un altul, nu mi-a cerut, pentru consultație, nici o plată, de nici o natură. „Reabilitată ? Că n-ai avut nici o vină, că s-a șters orice urmă de acuzare, că nimeni n-are voie să ți-o mai amintească... Stigmatizați, în acest proces, sînt cei care l-au incențat... Umblă pe stradă cu fruntea sus...” În aceeași seară, l-am scris o scrisoare și-am depus-o la Cancelarie : „Eu, fosta deținută cu numărul 1006, îți scriu și-ți spun *Tu* și *Ție*, ca lui Dumnezeu...” Peste două zile, am primit o carte de vizită : „Vă doresc multă sănătate și multă fericire...” Nu mă despart de ea... (*Scurtă pauză*.) Trec peste o mie de amănunte — acum, nu și în piesă —, și am început să muncesc. Am intrat muncitoare, necalificată, într-o fabrică de televizoare. În patru luni am învățat meseria, după încă două luni eram conducătoare de grupă, după un an, șefa atelierului, peste trei săptămîni de la numire urma să plec la un curs de perfecționare tehnică... Și tot atunci, ai apărut tu, da, tu, scumpul meu autor dramatic, omul cu reputația cea mai compromisă, fiindcă te crede lumea un mare cuceritor, căruia nu-i scapă nimic, dar care nu mi-ai spus

niciodată că sînt draguță și nu mi-ai cerut niciodată „să ieșim într-o scară ca să stăm de vorbă și să ne cunoaștem”. Nu m-ai chemat la tine acasă, „să ascultăm muzică”, nu mi-ai cerut nici măcar un zîmbet. Ai venit în uzină, ca să faci un documentar, m-ai văzut și te-ai apropiat de mine...

„Am scris un scenariu”, mi-ai spus — nu știam cum te cheamă, nici cine ești —, „ai capul care îmi trebuie, vino mîine dimineață, îmbrăcată cum ești, să facem cîteva probe pentru un film...” O, cum m-am chinuit în noaptea aia, cum am așteptat dimineața, desfigurată de insomnie... Nu, nu e adevărat, nu ni se întîmplă ce merităm, și nici ce ne seamănă... Ce dorim foarte tare. Am dat probe, am făcut filmul, și încă unul, și alte filme... Au apărut cronici, poze la ziar, interviuri, mese rotunde la televiziune, am devenit un nume, eu, care n-am fost decît o cifră pe un dosar, mi-am cîștigat o identitate, o stare civilă, am devenit un personaj...

AUTORUL : Prin munca ta, prin meritele tale.

FEMEIA : Prin muncă, poate... Crezi, însă, că sînt atît de naivă să-mi închipui că la patruzeci de ani, s-a răzvrătit talentul în mine ?

AVOCATUL : Și totuși — o atestă istoria —, multe vocații s-au manifestat tirziu...

PRIMUL IUBIT : Eu, cînd te-am văzut, prima dată, pe ecran, nici nu mi-a venit să cred...

FEMEIA : Și mi-ai trimis flori, mi-ai aduc aminte... Ce draguț ai fost... (*Primului ei bărbat*.) Și tu mi-ai trimis flori, nu ? Și un număr de telefon, ca să te caut. Da, din elipa aia, toate s-au schimbat. (*Ultimului îndrăgostit*.) Și între noi doi, iubitele ! Îți citeam în ochi orgoliile satisfăcute, sînt sigură că la birou spunea colegilor tăi, arătîndu-le, flatat, invitația : „Mă duc la premiera filmului... Joacă soția mea”. Iar eu mă gîndeam să plec de lingă tine. Dar mi-am spus e-ar fi o pedeapsă prea ușoară, pe care o dorești și care ți-ar face bine. Taci, te cunosc ! Ai fi rămas singur, părăsit, cu o psihologie de victimă... Ai fi spus : „Ați văzut ? Cît timp crăpa de foame, a stat aici, cum a dat de bine, a șters-o !” Și, așa cum te știu, „nedreptatea” asta ar fi satisfăcut gustul tău pentru suferință. Și am rămas. Ca să te pedepesc mai tare. Ca să îți că-ți cunosc și-ți observ toate mâinile, tableturile, joscniile, papucii scelciați și cheia cu care îți încui, de două ori pe lună, salariul, în sertarul biroului, lingă carnetul de partid... (*Ordin*.) Dă-mi cheia ! Am spus : cheia !

ULTIMUL INDRĂGOSTIT (*ezînd*): Pentru ce îți trebuie?

FEMEIA: Am spus: cheia!

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Nu-ți dau nimic. Ai băut și nu mai știi ce vorbești!

FEMEIA: Cum?

ULTIMUL INDRĂGOSTIT (*dîndu-i legătura de chei*): Poftim!

FEMEIA: Și-acum deschide fereastra!

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Ce vrei să faci?

FEMEIA: Am spus: deschide fereastra!
(*Primului iubit.*) Deschide-o tu, iubite... (*A deschis.*)

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Stai! Ești nebună! N-o să mai putem intra în casă...

FEMEIA (*a aruncat cheile pe fereastră*): Așa... Și-acum, toarnă-mi un pahar.

ULTIMUL INDRĂGOSTIT: Nu torn nimic! Ești un monstru! Nu mai suport! Nu mai suport! (*În timp ce urcă scările.*) Nu mai suport!

FEMEIA: Nu-l credeți. Asta e destinul lui: să suporte... Închide fereastra, e frig. Mie mi-e frig tot timpul... Voi știți cum arată morții, iarna? I-am văzut la morga închisorii: chiroși de frig... (*A deschis aparatul de radio, se aud cîteva acorduri muzicale, apoi vocea crainicei: „Am transmis: „Pavană pentru o înfantă defunctă”. Femeia a închis aparatul.*) „Pavană pentru o înfantă defunctă”... N-am știut niciodată ce înseamnă „pavană”, nu știu, nici acum, ce înseamnă „înfantă”, știu ce înseamnă „defunctă”... (*În timp ce soarbe, liniștită, din pahar.*) Știți la ce mă giudesc, iubitorilor? Îmi pare rău că trebuie să vă împuşc! (*Reacție la cei vizați.*) Ho! Nu acum! Nu aici! În piesă!

PRIMUL BĂRBAT: Asta nu e o piesă: e un denunț!

AVOCATUL: Eu nu am o pregătire literară — de aceea, m-am și mirat că am fost chemat —, dar, oricum, îmi dau și eu seama, asta nu e piesă: un pamflet.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Prezintă faptele într-o lumină denaturată și subiectivă.

PRIMUL IUBIT: Absolut subiectivă...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Încît mă întreb: ce vrei să obții cu ea?

PRIMUL IUBIT: Just!

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE: Care e mobilul ei, unde vrei să ajungi?

FEMEIA (*simplu, firesc*): Să-mi dați înapoi ce mi-ați luat...

PRIMUL IUBIT: Ce?

FEMEIA: Viața.

AUTORUL: O încep! Eu nu judec faptele prin prisma adevărului cotidian. Cutare episod e adevărat, cutare, fals. Eu — și pentru asta m-ai chemat aici: ca autor dramatic —, eu judec piesa. Iar piesa ta nu există.

FEMEIA: Cum „nu există”? Uite-o aici: patru sute și zece pagini.

AUTORUL: Se poate. Dar, dacă, e așa cum ai povestit-o, e abia la început. N-ai făcut decît expoziția, introducerea... Abia după aceea, după introducere, ar trebui să începă conflictul, intriga, drama...

FEMEIA: Nu înțeleg...

AUTORUL: Te lămuresc imediat. Piesa e o confruntare între o femeie căreia i s-au făcut o serie de nedreptăți...

FEMEIA: Tu numești astea „nedreptăți”?

AUTORUL: „...samavolnicii”, „orori” sau „crime”, numește-le cum vrei. Și cinci bărbai, vinovați. Le-ai trimis o scrisoare-tip, prin care i-ai chemat să asiste la lectura piesei. S-au conformat — spre stupefacția mea —, și-au venit. Uite-i, sint în fața ta. Ce aștepti de la ei? Să-și recunoască vina? Sint gata, amenințați de publicarea sau reprezentarea piesei și de scandalul care s-ar isca, s-o facă. Ipocrit, filistin și de formă, ca să scape. Asta vrei?

FEMEIA: Nu.

AUTORUL: Atunci?

FEMEIA (*fără convingere*): Să-mi dea înapoi viața mea.

AUTORUL: Asta e o metaforă poetică și nu un argument de teatru.

FEMEIA: Viața mea furată, terfelită, schilodită, ofensată, e o metaforă poetică?

AUTORUL: Nu, dar ce pot să-ți mai dea ei, astăzi? Prima întrebare pe care trebuie să ți-o pui, *în piesă*, este: ce le ceri? (*Scurtă pauză.*) Să-ți spun eu: să fie 27 decembrie 1950 și nimic din ce s-a întimplat să nu se fi petrecut. Recunoști că asta te-ar face fericită? (*Scurtă pauză.*) Uite, să presupunem că eu sint Dumnezeuul copilăriei tale, la care te rugai cu atîta pietate, și că am puteri nemărginite. Că pot orice. Și miracolul să dau timpul înapoi. Fiți, vă rog, buni și treceți, pentru o clipă, dincolo. Dumneata, primul ei bărbat, rămîi. Așa, perfect, mulțumesc. Deci, sinteți în seara de 27 decembrie 1950, acasă la voi, și el nici nu se gîndește să plece. (*Bărbatului.*) Poți să-ți imaginezi o asemenea ipoteză?

PRIMUL BĂRBAT: Cit am dorit-o. În anii cînd am plătit și eu...

AUTORUL: Remușcări tardive, n-am ce face cu ele. Întrebarea este: știi cum ar fi arătat viața ta?

PRIMUL BĂRBAT: Cine poate să prevadă?

FEMEIA (*imensă amărăciune*): Nici măcar asta nu știi? Iubitule, nu m-ai vîndut: m-ai uitat!

AUTORUL (*Femeii*): Tu știi cum s-ar fi desfășurat viața ta?

FEMEIA: Cu hucurii mici și ambiții nevinovate... Pe vremea aia, nimic n-avea gravitate, pentru că nimic și nimeni nu mă amenința. Nu știam, încă, ce înseamnă frica. Nu, nu frica de oameni — e cea mai inofensivă dintre spaime —, frica de necunoscut, de surprizele dușmănoase care te iau de gît și te sugrumă. Pe vremea aia, te iertam, iubitule, și nu numai pe tine, fiindcă nu știam ce e frica...

PRIMUL BĂRBAT: Dacă aș fi venit atunci, și dacă ți-aș fi spus: „Iartă-mă”, m-ai fi iertat?

FEMEIA: Cred că da.

PRIMUL BĂRBAT: Și mai târziu?

FEMEIA: Cred că da.

AUTORUL: Și acum?

FEMEIA: Acum, nu!

AUTORUL: Atunci, ce mai aștepti de la el?

FEMEIA: Nu știu!

AUTORUL: Vezi? Dar, stai, Dumnezeu copilăriei tale mai poate să facă o minune. (*A deschis ușa.*) Fii, te rog, bun și intră. (*A intrat Primul Iubit; Femeii.*) Să presupunem că te afli în odaia lui, unde te-ai refugiat, urmărită, hăituită și fără adăpost. Și că el, nefericitul, lașul, poltronul — iartă-mă, dar trebuie să caracterizez personajul —, nu te-ar fi denunțat...

FEMEIA: O, atunci ar fi fost cu totul altceva.

PRIMUL IUBIT: Dar nici n-am făcut-o... Ticălosul ăla mințe.

FEMEIA: Mințe? Vrei să-ți arăt declarația ta, scrisă? O am! (*Autorului dramatic.*) Toate s-ar fi petrecut altfel. Aș fi stat ascunsă...

AUTORUL: Și tot te-ar fi arestat.

FEMEIA: Poate că da, poate că nu. Sint, mai degrabă, incredințată că nu. În zilele alea erau grăbiți să încheie dosarul și să pregătească procesul. Dacă nu m-ar fi găsit, m-ar fi abandonat... Iar după un timp, eu, liberă, afară, m-aș fi zbatut, aș fi alergat, aș fi fost în stare de orice sacrificiu, mutam muștii din loc, ca să-l scap...

AUTORUL: Dar era vinovat.

FEMEIA: ...sau să ia o pedeapsă mai ușoară... Și, oricum, în zilele alea, în săptămânile alea, în lunile de pînă la proces — cînd puteziam neputincioasă într-o celulă, cu toată carnea mea înșingerată —, mi-ar fi rămas intact cel mai mare bun al acestei lumi: Speranța! Tu, iubitule, nefericitule, mi-ai

răpit speranța. Dintre voi doi, nu știu care e mai vinovat!

AUTORUL: „Speranța”... Și dacă n-ai fi reușit?

FEMEIA: Nu înțeleg.

AUTORUL: Dacă n-ai fi izbutit să-l scoți din închisoare?

FEMEIA: L-aș fi așteptat.

AUTORUL: Deși a declarat, la anchetă, ce a declarat?

FEMEIA: N-aș fi știut.

AUTORUL: Și dacă ai fi aflat pe urmă?

FEMEIA: N-aș fi crezut. Nu credem decît ceea ce vrem să credem... L-aș fi așteptat.

AUTORUL: Oricît?

FEMEIA: Oricît... Și dacă ar fi ieșit bătrîn, și dacă ar fi ieșit bolnav, l-ași fi îngrijit ca po un copil, i-aș fi sărutat rănile... L-aș fi făcut să uite, i-aș fi insuflat ceva din dirzenia, încăpățînarea și curajul meu... și am fi luat-o de la capăt, într-o cameră mică, încălzită cu o lampă de petrol... Și ar fi trecut anii, totul s-ar fi șters, ca într-un vis rău, și am fi ris din nou, cum rîdeam noi, nebunește, pînă la leșin, de toate prostiile... (*Pauză.*) La ceilalți doi, la judecătorul de instrucție și la avocat, renunță, fi disprețuiesc prea tare, ai dreptate: ce aș mai putea aștepta de la ei? Mi-au injectat cea mai oribilă toxină: *umilința*, cea mai jalnică otravă, fiindcă se elimină cel mai greu. Acum cîteva zile, primesc un telefon: să mă prezint la cadrele cinematografiei. Atît a fost de ajuns, ca să intru într-o stare de neliniște. Am încercat să aflu despre ce e vorba, mi-a răspuns o secretară grăbită: „O să vedeți dumneavoastră, miine”. „Ce poate să fie”, îmi spuneam, ca să-mi dau curaj: „cine știe ce prostie... N-are rost să-mi fac probleme...” Dar, a doua zi, cînd am intrat, cu inima-n gît, în camera funcționarului, m-am oprit în prag și i-am spus „Să trăiești!” Mă chema să mă întrebe dacă am decorații, ca să știe cum să-mi calculeze impozitele... La ceilalți doi, renunță.

AUTORUL: Nu! La Judecătorul de instrucție nu pot renunța. E un factor mult prea important, și trebuie să-i pun cîteva întrebări. (*S-a apropiat de ușă, a deschis-o.*) Fii, te rog, bun și intră. (*Judecătorul de instrucție a intrat.*) Ia loc! Iată ce vreau să-ți spun: imaginează-ți că ești la judecata de apoi. Te pravin că judecata de apoi a început odată cu facerea lumii, și că, în fața instanței supreme, fiecare om e acuzat, acuzator, avocat și judecător. Poți fugi de toți, nu poți scăpa de tine. Ești în stare să răspunzi în deplină sinceritate?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da.

AUTORUL : Recunoști că în acele vremuri „tulburi”, cum spuneai tu, întâmplări ca astea, evocate acum, aici, au fost, totuși, niște excepții ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Fără indoială...

AUTORUL : Răspunzi prin „da” sau „nu”.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da !

AUTORUL : Recunoști că în vremurile alea „tulburi”, s-a creat, s-au schimbat mentalități și conștiințe ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da.

AUTORUL : Recunoști că metodele folosite de tine, atunci, n-aveau nimic comun cu noi, cu felul nostru de-a gândi, cu firea noastră, că asemenea practici, mizerabile, abjecte, veneau din altă parte, din altă lume ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da.

AUTORUL : Atunci, fii atent ce te întreb : spui că filele dosarului îți sînt proaspete în memorie, și că n-ai uitat nici un amănunt. Adevărat ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da.

AUTORUL : Perfect, ascultă prima întrebare. Cînd ai anchetat-o, și voiai să-i smulgi declarația, știai că e nevinovată...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE (după o scurtă ezitare) : Da...

AUTORUL : ...Că n-are nici un amestec...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da...

AUTORUL : A doua întrebare : Dacă știai că e nevinovată, de ce ai torturat-o să semneze declarația ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Cineva trebuia să semneze...

AUTORUL : Oricine ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Oricine ! Sau, în sfîrșit, cineva care să îndeplinească unele condiții : să fie o femeie suficient de tină și de plăcută, încît să crezi c-a putut să aibă legături cu un spion, care i-a dat pașapoartele...

AUTORUL : Deci, în locul ei putea fi oricine...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Oricine !

AUTORUL : Și asta, fiindcă trebuia să organizezi procesul, nu ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da.

AUTORUL : Un proces care să servească drept „exemplu”...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da.

AUTORUL : Dacă procesul urma să aibă o valoare „educativă”, înseamnă că debaterile au fost publice...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Nu.

AUTORUL : Cum ? Procesul s-a judecat cu ușile închise ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Da.

AUTORUL : Nu înțeleg. Cine a participat la proces ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Acuzații, avocații și Curtea.

AUTORUL : Atît ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Aît.

AUTORUL : Atunci, ultima întrebare : susții că procesul trebuia să fie „un exemplu”. S-a făcut acestui proces vreo publicitate prin ziare ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Nu.

AUTORUL : Debaterile n-au fost publicate ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Nu.

AUTORUL : Nici sentința ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Nici sentința !

AUTORUL : Gîndește-te bine : nici un ecou ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Nici un ecou. Tăcere.

AUTORUL (teribilă tristețe) : ...Tăcere... Cel mai zgometos cuvînt. Și cel mai strigător la cer...

FEMEIA (Autorului) : Mai înțelegi ceva ?

AUTORUL : Da. Eroarea ta. Cauți explicații raționale unui coșmar... Iar coșmarul e, prin însăși natura lui, absurd și ilogic... (S-a apropiat de Judecătorul de instrucție, i-a pipăit fruntea, l-a răsucit ca să-l privească de la spate. s-a uitat, cu atenție, la picioarele lui.) Aș fi putut jura e-o să-i descopăr coarnele, coada și copitele... Le-a camuflat ! Satanael, recunosc, ești tare ! (Pauză.)

FEMEIA : Și cu asta — chemați-l și pe Avocat (a intrat Avocatul) — ne apropiem de ultimul episod al piesei. (Consultîndu-și manuscrisul.) Cinci pagini. Ultimele cinci pagini. (Scurtă pauză.) La cîteva zile după ce am intrat în închisoare, ca să-mi ispășesc pedeapsa, am născut. Nu mă întrebați în ce condiții, ar însemna să încep o altă piesă, mai lungă și mai dureroasă. Am adus pe lume un copil, un băiat. Nu l-am văzut decît trei săptămîni. Mi l-au luat. O închisoare nu e o creșă. Cincisprezece ani n-am știut nimic de soarta lui. Cînd pierdusem orice speranță, m-a găsit el. Un băiat înalt, deștept și echilibrat, care mă privea cu o imensă curiozitate, la care mă uitam ca la un miracol : copilul meu. Dar un copil pe care nu l-am vegheat, nu l-am legănat cînd a fost bolnav, nu i-am auzit primele vorbe, căruia nu i-am cumpărat o jucărie, o carte, prima cravată, primii pantaloni lungi, pe care nu l-am văzut plimbîndu-se cu o fată, nici sărînd de la trambulină... Aveam înaintea mea un necunoscut, care se uita la mine cu o nesfirșită tandrețe : „Bătrîno” — îmi spunea —, „te-am văzut, aseară, în film, mi-ai plăcut”... Anul trecut, a absolvit facultatea de electronică, primul din promoția lui. În ziua în care și-a luat diploma, m-a chemat la telefon : „Bătrîno, vino să bei un pahar cu inginerul tău”. A găsit o formulă convenabilă : „cu inginerul tău”. Acum

câteva zile, m-a căutat din nou. Avea un ton grav, preocupat, era palid, cu o cută adâncă între ochi. „Vreau să te întreb ceva...” „Ascult...” „Spune, mamă” și era pentru prima dată când auzeam cuvântul ăsta — „cine e tatăl meu?” Și-atunci, m-am gândit să vă chem. Fiindcă toți patru i-ați determinat destinul. Fiecare dintre voi poartă o răspundere pentru felul cum a ratat viața lui. *(Necruțătoare.)* Întreb: cine e tatăl lui? *(Avocatului.)* Tu? *(Judecătorului de instrucție.)* Tu? *(Primului ei bărbat.)* Tu? *(Primului iubit.)* Tu? Cine îl recunoaște?

AVOCATUL : Eu n-am avut nici un amestec...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Ce pot să-i ofer eu acestui om? Mă știi doar : pensionar. Un simplu pensionar... Scos din rânduri... Svirlit la marginea vieții... Uitat...

AUTORUL : Meritai altceva ?

PRIMUL BĂRBAT : Situația mea este și mai dificilă. Am o familie, o soție și trei fete, una este măritată, e adevărat, dar cum m-ar privi copiii ăștia, dacă așa veni și le-aș spune : „Fetelor, piaă acum v-am ascuns : aveți un frate”...

FEMEIA : Ți-ai pierde reputația...

PRIMUL BĂRBAT : Și orice autoritate...

FEMEIA *(Primului iubit)* : Tu, iubitule... ?

PRIMUL IUBIT : Știi foarte bine că sînt singur. Că n-am fost căsătorit niciodată. Viața mea e cunoscută... Cum să apar, acum — hodronic-tronic —, în postura de tată ? Cum să-l justific ?

FEMEIA : N-ai cum să-l încadrezi... N-ai loc în schemă...

PRIMUL IUBIT : Pe de altă parte, situația mea actuală...

FEMEIA : Precară, o știu... Dar eu ce să fac ? Ce să-i răspund acestui băiat, care așteaptă, de la mine, adevărul ? Să-l mint ? Să-i inventez o poveste : „tatăl tău a fost pilot de linie și a murit, de mult, într-un accident de avion, lângă Djakarta...” ?

PRIMUL IUBIT : Ar fi o soluție...

FEMEIA : Ar însemna să-l întristez, să-l îndurerez, tocmai în zilele în care trăiește o mare fericire.

AUTORUL : „Fericire” ? Ce „fericire” ?

FEMEIA : Se căsătorește, de ce vă mirați ? După attea orfelinate și cămine, n-sare și el dreptul la un cămin ? Se însoară cu o fată adorabilă, nostimă, interesantă, inteligentă, cu trei ani mai mică decât el, studentă la electronică...

AUTORUL : Tot orfană ?

FEMEIA : Nu. Fata ministrului industriei atomice...

AUTORUL : A cui ?

FEMEIA : Singura fată a ministrului industriei atomice. Un copil delicios. Iar el se poartă cu ea ca un bărbățel a-

tent, serios, energic și covârșit de responsabilități.

PRIMUL BĂRBAT : ...Băiatul tatei... N-ai o fotografie ?

FEMEIA : Ba da. *(Și îi întinde o fotografie.)*

PRIMUL BĂRBAT : Brun ?

FEMEIA : Blond.

PRIMUL BĂRBAT : Și totuși, seamănă.

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE *(luîndu-i din mînă fotografia)* : De unde pînă unde „seamănă” ? Cu dumneata ? Știi că ai haz ?

PRIMUL BĂRBAT : ...Cu fratele tatei. Aceeași privire...

AVOCATUL : Adineauri am avut impresia că te-ai răzuit...

PRIMUL BĂRBAT : Din cauza emoției. Sînt, însă, obligat să-ți amintesc că băiatul ăsta s-a născut cînd eram soț și soție. Mă întreb de ce nu-mi poartă numele.

PRIMUL IUBIT : Fiindcă nu-ți seamănă. Iubita mea, vreau să știi că, dacă e nevoie, eu sînt prezent !

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Cu ce drept ?

AUTORUL : Pater semper incertus est...

PRIMUL IUBIT : Mă rog ?

AUTORUL : Sigură e mama. Tatăl e întotdeauna o prezumție...

AVOCATUL : Dragul meu, dă-mi voie să-ți spun : ești profund nesperios. Îți arde de calambururi... Iubita mea, uite, ți-o declar solemn : dacă pot să-ți fiu de vreun folos, ție sau lui...

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Iar eu te poftesc să nu te înghesu.

PRIMUL BĂRBAT : N-ai autoritatea morală... *(Femeii.)* Scumpa mea, îți notific : nu renunț !

FEMEIA *(Autorului dramatic)* : Ce spui ?

AUTORUL : E limpede : Solomon a vrut să taie copilul în două, noi va trebui să tăiem inginerul în patru... *(Femeii.)* Mai ai de adăugat ceva ?

FEMEIA *(tristețe de cianură)* : Nu.

AUTORUL : Curtea e luminată ! Ridicăm ședința !

FEMEIA : Încă nu ! Am de spus un cuvînt ultimului meu iubit, L-am năpăstuit. Îl învinuiam că nu m-a făcut să uit. Am greșit ! Și-mi pare rău. *(Pauză.)* Voi știți, iubiților, ce este o închisoare ? Înainte de orice, o duhoare. O duhoare de varză putredă, de sudoare, de sînge și de rană infectată... Ani de zile, după ce am ieșit, aveam mirosul ăsta în nas, în cerul gurii, în gît, în plămîni. În toată ființa mea. Am făcut tot ce e omeneste posibil ca să scap și să uit. Făceam gargară cu apă de colonie, îmi ardeam gura, dar mirosul mă urmărea ca un blestem. Într-o zi, mi-a adus un buchet de frezii... Pînă atunci, nu văzusem niciodată frezii... Nu creș că există în toată lumea asta o perfec-

ține mai absolută ca un buchet de frezii... Când am văzut florile, am intrat într-o asemenea stare de exaltare, că... le-am mincat. Și, din clipa aia, mi-a dispărut mirosul... Fii dragă și cheamă-l. (*Autorul dramatic se îndreaptă spre ușă.*) Am fost nedreaptă, nepernis de rea cu el... (*A intrat Ultimul îndrăgostit.*) Unde ai fost, iubite ?

ULTIMUL INDRĂGOSTIT : Să caut cheile...

FEMEIA : Și le-ai găsit ?

ULTIMUL INDRĂGOSTIT : Da. Și am dat și câteva lopeți, ca să putem ieși mine din casă. Viscoleşte îngrozitor...

FEMEIA : Sper că n-ai răcit... Fii dulce și spune femeii să-ți încălzească bine oala. Când urc, o să-ți pregătesc eu un ceai fierbinte. (*Scurtă pauză.*) Cu voi, iubitor, ce să mai fac ? Mi-a revenit mirosul, nu mai aștept nimic de la voi... piesa s-a terminat...

PRIMUL IUBIT : Sper că n-ai s-o publici.

PRIMUL BĂRBAT : Și în nici un caz cu nume exacte... Nu pentru noi... dar chiar și pentru tine... Nu-ți dai seama în ce lumină defavorabilă... Au trecut douăzeci și cinci de ani... Pentru ce să dezgropăm morții ?...

AUTORUL : Replică justă : morți și îngropați !

PRIMUL BĂRBAT (*care n-a simțit ironia*) : Pentru ce să dai în vileag fapte uitate...

FEMEIA (*cu o adincă amărăciune*) : Nici o grijă, dormiți liniștiți...

AVOCATUL (*euforic*) : Nu v-am spus eu, dincolo, că e o femeie deșteaptă ?

JUDECĂTORUL DE INSTRUCȚIE : Excepțională !

PRIMUL IUBIT : Din copilărie a fost așa... De mică...

FEMEIA : Dar, uite, se luminează de ziuă... Dacă vă grăbiți, voi, care n-aveți mașină, prindeți acceleratul...

PRIMUL IUBIT : Numai eu știu ce e pe capul meu...

AUTORUL : „...Ședințe, încheiere, fine de an...”

FEMEIA : Nici nu v-am întrebat : voi unde faceți revelionul ?

PRIMUL IUBIT : Eu ? Acasă, în pat.

FEMEIA (*Primului bărbat*) : Tu, iubite ?

PRIMUL BĂRBAT : Niciodată prin restaurante sau în familii... Numai acasă. (*Gafă obscură.*) De douăzeci de ani...

FEMEIA (*cu o subtilă ironie*) : ...Cu soția și copiii. Înțeleg, e mult mai sănătos. Atunci, „la mulți ani” și petrecere frumoasă ! (*Au ieșit toți, în afara de Femeie și de Autorul dramatic.*) Acum, e-am rămas singuri, să bem, în sfârșit, și noi, un pahar... (*În timp ce toarnă.*) Asta a fost piesa !

AUTORUL (*s-a apropiat de manuscris*) : Oricum, patru sute de pagini, e imens... (*A răsfoit manuscrisul.*) Dar ce e asta ? Coli albe ?

FEMEIA (*hohot de ris, mai amar ca oricare lacrimă*) : Ei, cum îți inchipuiai, scumpule, sint eu în stare să scriu o piesă ? Mă și vezi...

AUTORUL : Atunci, ce e cu piesa ? Unde e piesa ?

FEMEIA : În tine. Aștept s-o scrii. Nu te ispitește ? (*S-a sculat, a dat drumul aparatului de radio. Cănița anunță : „Transmitem. «Mica suită» de Claude Debussy.”*)

AUTORUL : Să mă gândesc... Valery spune undeva : „durerile noi strigă, durerile vechi, ciută”... Trebuie amintite aceste dureri vechi, ca să nu se mai repete... Cu atât mai mult cu cât asemenea suferințe ca cele îndurate și povestite de tine, uite, sint zece ani de când au devenit o amintire. Dureoasă, dar o amintire... Sint zece ani de când fiecare om care se culcă seara știe că dimineața se trezește în patul lui... Știi cum se numește asta ? *Respect față de ființa umană !* (*Pauză.*) Eu însă aș termina piesa astfel... O femeie cu trecutul și experiența ta... Și un bărbat cu o reputație compromisă, fiindcă trece drept un mare căcăritor, căruia nimic nu-i scapă... Dar care nu i-a spus niciodată femeii nici „ce draguț ești”, nici „vino la mine să ascultăm muzică”, și nici măcar un zimbet nu i-a cerut... (*Pauză.*) Dar care, într-o noapte, sau la capătul unei nopți chinuitoare, după ce i-a ascultat spovedania, are, în sfârșit, curajul să-i mărturisască, emoționat, ca un adolescent : „te iubesc”... (*Și, fiindcă Femeia tace.*) Cum te-ai gândit să se numească piesa ta ?

FEMEIA : „Viața unei femei”...

AUTORUL : Ce titlu banal !

CORTINA